

IRIMITAS

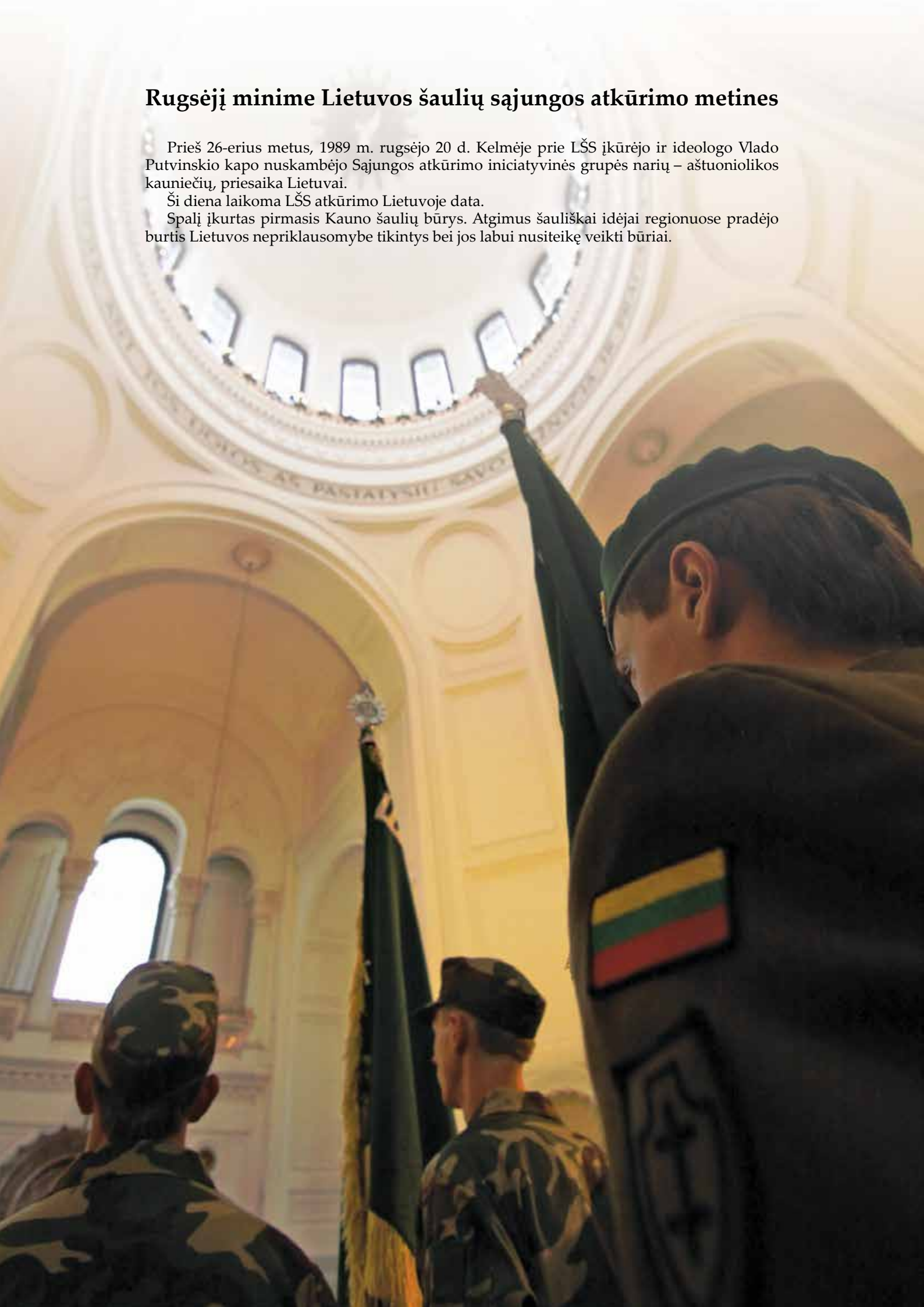

Rugsėį minime Lietuvos šaulių sąjungos atkūrimo metines

Prieš 26-erius metus, 1989 m. rugsėjo 20 d. Kelmėje prie LŠS įkūrėjo ir ideologo Vlado Putvinskio kapo nuskambėjo Sąjungos atkūrimo iniciatyvinės grupės narių – aštuoniolikos kauniečių, priesaika Lietuvai.

Ši diena laikoma LŠS atkūrimo Lietuvoje data.

Spalį įkurtas pirmasis Kauno šaulių būrys. Atgimus šauliškai idėjai regionuose pradėjo burtis Lietuvos nepriklausomybę tikintys bei jos labai nusiteikę veikti būriai.

Broliai ir sesės šauliai, „Trimito“ skaitytojai,

rugsėjis diktuoja savo madą – kitoki būvimą.

Rugsėjis kvepia obuoliais, kardeliais ir mokslais: klase, auditorija. Ir visai nesvarbu – baigė mokyklą ar kokią aukštesnę mokymo įstaigą, ne pirmąjį mokslo laipsnį „užsidirbai“, ar vis dar elementariusius kremti mokslus. Juk kiekvienas sąmoningas žmogus, nusprendęs nelikti gyvenimo paraštėje, suvokia, kad mokytiis dera visą gyvenimą. Nes kitaip šiandien – niekaip.

Žengti ant vis aukštesnės žinių pakopos tikram šauliui – nekeliantis susierzinimo nei nuovargio reiškinys. Tai paprasčiausia kasdiena, natūralus siekis tobulėti.

Mokytiis, atnaujinti žinias – ne vien tik karines – atostogaujant jaunųjų šaulių vasaros stovyklose taip pat įprasta. Būtent apie tai daugiausia kalbame šiame numeryje. Ne vien tik kalbame, bet ir džiaugiamės savo jaunuomene, veržlia, ištverminga, patriotiškai nusiteikusia.

Tikime, kad tremtinės, lazdių rašytojos, tautodailininkės Zuzanos Urbonaitės pastebėjimas, jog Lietuva turi ateitį, kol šalia auga tokie šaunūs jauni žmonės, kokie yra Lazdijų rajono jaunieji šauliai, nėra lokalus, o aprėpia visus Lietuvos regionus, kuriuose veikia Sąjungos jaunuomenė.

Lolita Sipavičienė
„Trimito“ redaktorė

Šiame numeryje

Aktualija

Šauliška vasara augina kūną ir sielą	2
Šaulių sąjungos vėliava plazdėjo Žalgirio mūšio lauke	6
Trakinių partizanai: į ateitį be ašarų	8
Alternatyvioji Lietuva. Realijos ir anomalijos	10

Pokalbis

Šaulė Aurelija Katkuvienė: svarbu turėti aukštesnių tikslų	12
--	----

Šventadienis

Šiluvos atlaiduose – visos rinktinių vėliavos	14
---	----

Reporteris

„Žalgiris 2015“: puikiai praleistas laikas, plius naudingos žinios	15
---	----

Būstai (pasidaryk knygutę pats)	17
---------------------------------------	----

Sportas

Baltijos šalių karinėse sporto žaidynėse jaunieji šauliai nugalėjo ne tik karštį	24
„Home guard“ žaidynės: jaunieji šauliai kankynės Švedijoje atlaikė	26

Atmintis

Ginkluotas pilietis	28
Pasaulyje nėra nieko kilnesnio, kaip aukoti dėl Tėvynės laisvės	32

Naujos knygos	33
---------------------	----

„Trimitas“ 2015 m. Nr. 4 (1301)

Lietuvos šaulių žurnalas

Leidžiamas nuo 1920 m. birželio

Atkurtas 1990 m. liepą. Išeina kas antrą mėnesį

Leidėjas

Lietuvos šaulių sąjunga www.sauliusajunga.lt

Redakcijos kolegija:

Liudas Gumbinas, LŠS vadas ats. plk. lt.,
Ernestas Lukoševičius, LŠS išeivijos šaulys,
Gediminas Jankus, Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios
rinktinės šaulys,
Jonas Godliauskas, LŠS Centro valdybos narys,
Karininko A. Juozapavičiaus šaulių 1-osios rinktinės
šaulys,
Mindaugas Nefas, LŠS Centro valdybos, „Saja“ narys,
Plk. P. Saladžiaus šaulių 9-osios rinktinės šaulys,

Leonas Stonkus, LŠS Centro valdybos, Vakarų (jūros)

šaulių 3-osios rinktinės šaulys,

Kęstutis Vaitonis, CV narys,

Alfonso Smetonos šaulių 5-osios rinktinės šaulys.

Redaktorė Lolita Sipavičienė

Korespondentas Valdas Kilpys

Kalbos redaktorė Danguolė Narbutienė

1 ir 4-ame viršeliuose Valdo Kilpio nuotraukos

„Trimito“ redakcijos adresas: Laisvės al. 34, 44240
Kaunas, Lietuva, tel.: (8 37) 22 46 47, (8 685) 6 53 01.
El. p. redakcija@sauliusajunga.lt; Leidinio indeksas 5291

Atstovai užsienyje:

LŠS išeivijoje (JAV) vadas J. R. Butkus (FB paskyra
Lietuvos šaulių sąjunga išeivijoje – Centro valdyba)
Toronto (Kanada) V. Pūtvio kuopos vadas V. Pečiulis

Sąskaita prenumeratai

Šiaulių bankas, sąskaitos Nr. LT14 7180 9000 0060 6626

Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių
mintimis.

Rankraščiai negražinami ir nerecenzuojami.

Dėl spaudos broko kreiptis į spaustuve.

Spausdino KOPA,

dizaino ir leidybos UAB, Kampo g. 7, LT-50153,
Kaunas.

© Trimitas, 2015

ISSN 1392-4753

Tiražas 800 egz.

Šauliška vasara augina kūną ir sielą

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDA

Lolita Sipavičienė

Tokius ar panašius žodžius apie jaunųjų šaulių vasaros stovyklas esu ne kartą girdėjusi iš jaunųjų šaulių lūpų, kai teiraudavausi išpūdžių apie vasaros atostogas, praleistas brolių bei sesių šaulių būryje. Tą patį patyrėme patys, redakcijos žmonės, pirmą kartą surengę stovyklą. Po kelių itin intensyvaus kūrybinio darbo dienų „mūsų vaikai“ atsisveikinant atrodė šiek tiek ūgtelėję. Turiu prisipažinti – tai paglostė savi-meilę: ir mes kokių centimetru prie jaunuolių tobulėjimo prisidėjome.

Organizacijos senbuviai puikiai žino, kad vasara Šaulių sąjungoje – pats karštymetis: juk greta įprastų veiklų prisideda jaunųjų šaulių stovyklos. Tik „nepasvestajam“, t. y. jų nerengiančiam ir niekados panašaus pobūdžio veiklose nedalyvavusiam gali atrodyti paprasta. Iš tiesų tai ilgas kelių institucijų, daugelio žmonių darbas, reikalaujantis išmanymo, patirties, subtilumo, ištvermės. Jos bene daugiausia, ypač jei esi stovyklos viršininkas, atsakingas už viską.

Skaičiai ir vietovardžiai

Šiomet buvo surengtos 56 jaunųjų šaulių stovyklos: 19 sukarintų ir 37 poilsinės (išsamesnės statistinės informacijos kol kas neturime). Jose nuo birželio iki rugpjūčio pabaigos po savaitę atostogavo apie 4000 šalies ir užsienio – Latvijos ir Ukrainos – jaunuolių. Žinoma, daugiausia šauliškai vasarojo jaunieji organizacijos nariai ar kandidatai jais tapti.

Kaip visada sukarintos stovyklos rengtos kariniuose daliniuose, poilsinės – gražiuose gamtos kampeliuose: prie Vištyčio ežero, Nemirsetoje, Plateliuose, Palangoje ir kt., trys – jaunųjų parašiutininkų – Kyviškių ir Pociūnų aerodromuose. Buvo ir narų, ir sportininkų stovyklos, ir baidarininkų, kelias dienas mojavusių irklais bei keliavusių Merkiu. Pirmą kartą jaunieji šauliai dalyvavo stovykloje – kelionėje Lietuvos laisvės kovų keliais iki Griunvaldo. Taigi geografinė plati, veikimai įvairūs, patirtys didžiulės.

Įvertinimai ir problemos

Didžiausias krūvis organizuojant vasaros stovyklas tenka LŠS vado pavaduotojui, jaunųjų šaulių vadui Vytautui Žymančiui. Nepameluosime pasakę, kad būtent jis klausia stovyklų pulso ištiesus metus, ne vien tik vasarą – juk vienoms pasibaigus prasideda pasirengimas kito sezono stovykloms. Veiklos ratas nesustoja. Ko gero, todėl V. Žymančius, paklaustas apie stovyklas, pirmiausia prabyla apie problemas. Tai įprasta žmo-

nėms, visa galva pasirėrusiems, „sergantiems“ vykdoma veikla.

Į prašymą apibendrinti šios vasaros stovyklas V. Žymančius pirmiausia pabrėžė, kad pagal turimų Sąjungos etatinių darbuotojų skaičių LŠS rengia itin daug stovyklų, į kurias sukviečiame itin daug vaikų – maksimalų kiekį (pagal moksleivių ir vaikų vasaros poilsio stovyklų nuostatus 15 moksleivių turi globoti vienas pedagogas). Taigi, pasak V. Žymančio, atėjo metas ne plėstis ir kiekybės siekti, o susirūpinti stovyklų kokybe, juo labiau, kad LŠS organizuojamos stovyklos nėra komercinės, o finansuojamos iš valstybės biudžeto. Jaunimo poilsui skiriamas veik milijonas eurų, V. Žymančiaus teigimu, verčia mąstyti apie pokyčius LŠS organizuojamose poilsinėse stovyklose, t. y. ieškoti svarbesnių dalykų, gilesnės prasmės, ne vien tik apie smagų moksleivių laisvalaikio praleidimą, saugumą, gerą maistą, ekskursijas galvoti, ne vien tik tvarkos vaikus pamokyti. Tokiose stovyklose moksleiviai turėtų ne vien pramogauti, bet ir tobulėti, ko nors vertinga sužinoti bei išmokti, nes valstybės skirtus pinigus privalu investuoti vertingai. Kalbėdamas apie kito profilio – Sąjungos organizuojamas jaunųjų šaulių sukarintas stovyklas, V. Žymančius pripažino, kad jų modelis tinkamas: skatina jaunuolį tobulėti bei siekti jaunojo šaulio ugdymo pakopose numatytų rezultatų. Tai yra prasminga. Faktą, kad šią vasarą ketvirtosios pakopos stovykloje vasarojo, t. y. krinto šauliškų mokslus, 80 jaunųjų šaulių, trečiosios – 250, antrosios – dar daugiau, – jaunųjų šaulių vadas vertina teigiamai. Skaičiai nepribloškia, kol nežinai giluminių reiškinių. Problema, atsikartojanti ne vienerius metus, – kompetentingų stovyklų vadovų stygius. „Jeigu į poilsinę stovyklą, kurios partneris savivaldybė, yra atsiunčiamas mokytojas, nepavaldus Šaulių sąjungai, aukštos kokybės bei rezultatų negalima tikėtis, – sako V. Žymančius. Todėl jau rudenį turėtume pradėti rengti seminarus mokytojams – bent du kartus per savaitę numatytoms tikslinėms (pirmosios pagalbos, sporto ir t. t.) stovykloms. Tik tada pasieksime norimą kokybę. Numatyti, kurie jaunieji šauliai vyks į konkrečias stovyklas taip pat turime ne paskutinę minutę, o iš anksto.“ LŠS vado pavaduotojas apgailestavo, kad tik dalis LŠS rengiamų jaunųjų šaulių būrelių vadovų – mokytojų – dalyvauja stovyklose. Tačiau ir jie atsakingi savo mokyklos vadovui. „Žmonės – stovyklos vadovai – tai didžiausia kiekvienos vasaros mūsų stovyklų problema, kurią bandome išspręsti ne vieneri metai, bet tai sunkiai sekasi, nors pastangų ir aš asmeniškai esu padėjęs labai daug,“ – sako LŠS vado pavaduotojas. Iš šios problemos išplaukia kita – rinktinės vadui ir jo pavaduotojui – dviem žmonėms! – tenka rūpintis 4-5 stovyklomis, kuriose poilsiauja po 400 - 500 vaikų, t. y. dirbi 24 valandas kelias savaites. Žinoma, mo-

kinius globoja, kaip minėjome, mokytojai, bet visa atsakomybė tenka dviem žmonėms.

Dar viena problema, pasak V. Žymančio, – stovyklų vieta. „Šiomet dar išsitemkime kariniuose daliniuose, tačiau situacija pasikeitė – į kariuomenę vėl kviečiami šauktiniai, tad šiandien dar nežinau, ar kitąmet po 500 jaunuolių galės dalyvauti jaunųjų šaulių pakopinėse stovyklose daliniuose. Taigi jau dabar turime galvoti, kiek jaunųjų šaulių, tikrai vertų jaunuolių, kitąmet į sukarintas stovyklas norime siųsti, kur tas stovyklas organizuosime, o tada – ir apie personalą mąstyti. Jeigu Švietimo ir mokslo ministerija, mūsų partneris, vėl pageidautų, kad LŠS organizuotų poilsines stovyklas, turime spręsti ir jų vietas, taip pat finansinius klausimus. Ne rytoj, o šiandien,“ – teigia V. Žymančius.

Į klausimą, kuo galime pasidžiaugti, LŠS vado pavaduotojas atsako: „Pirmiausia tuo, kad nebuvo aukų, rimtų sveikatos sutrikimų, vadinasi, mūsų įdirbis geras, žmonės atsakingai darbuojasi. O pasidžiaugti galime, kad įvyko trys parašutinio rengimo ir pirmąkart – sportininkų ir jaunųjų žurnalistų stovyklos. Smagu, kad vaikai noriai visose dalyvauja, yra smalsūs, siekia įgyti naujų žinių, pasiekė gerų rezultatų pakopinėse stovyklose, – vardija V. Žymančius ir vėl sugrįžta prie spręstinos užduoties: Skirtinguose daliniuose kariuomenės instruktoriai, nors moko jaunuolius pagal tą pačią programą, parengia skirtingai, ir jaunieji šauliai, atvykę į pratybas „Žalgiris“ nustemba: „O mus mokė kitaip.“ Tada tenka eikvoti brangų laiką ir suvienodinti žinias.“ Taigi realybė pat suformuluoja užduotį – rengti savąjį personalą – savus vadovus.

Stovyklos – įvairovė bei išpūdžiai

Jaunųjų šaulių vadas vardija problemas, ieško jų sprendimų būdų, o stovyklautojai – poilsinių ir pakopinių stovyklų dalyviai – džiaugiasi dovanų gavę ne tik puikią atostogų savaitę su bendraminčiais, bet ir įgiję žinių, patirčių. Smagu, kad jaunuoliai išpūdžiais dalijasi dosniai, entuziastingai. Apmaudu, kad visų žinių žurnale atspausdinti negalime, tad skaudama širdimi kai kurių pasakojimus pasilieiname sau, redakcijai. Ne iš gobšumo, dėl vietos stokos, ir kiek plačiau skaitytojams pristatome vos kelias stovyklas.

Viena iš tokių – Poškonyse (Šalčininkų r.) vykusią jaunųjų šaulių bei tautinių mažumų stovyklą „Stiprybė vienybėje“, kurioje aktyviai bei draugiškai ilsėjosi apie 100 jaunuolių – ne tik LŠS nariai, bet ir Vilniaus krašto tautinių bendrijų jaunuomenė, dešimt vaikų iš karo niokojamos Ukrainos. Draugiška atmosfera, įdomios veiklos gausa, užsiėmimai visiems drauge ar grupėmis jokios, net menamos, skirties tarp vienos ar kitos tautybės jaunuolių nenubrėžė: vaikai džiaugėsi veikimais, patrauklia programa, vieni kitais. Šešiolikmetė jaunoji šaulė Laura, gyvenanti Marijampolio kaime, prisipažino, kad šauliška veikla, kuria užsiima antrus metus, jai itin įdomi, nes suteikia ištvėrmės, vertingų žinių, kurios pravers stojant į Karo akademiją arba pagelbės tapti kariuomenės savanore. Moksleivis iš Baltosios Vokės Radmyras, jaunojo šaulio pasižadėjęs davęs stovykloje, prisipažino čia nenuobodžiaujantis nė minutės, nes tam nėra laiko. Siekis po kelių

metų tapti kariu, ko gero, tinkama kryptimi koreguoja jaunuolio veikimus. Tik penkerius metus šauliška veikla užsiimanti Laima prisipažino, kad nepaisant to, jog stovykla patraukli, jai priimtinesnės sukarintos.

Kalbant apie Poškonų stovyklą negalima nepaminėti išskirtinio fakto – šalies Prezidentės Dalios Grybauskaitės vizito. Pabendraavusi su vaikais, apžvelgusi jų veiklas Prezidentė pasakė: „Tokios stovyklos labai naudingos. Pirmiausia, jos ugdo ne tik fiziškai, bet taip pat ir patriotiškai. Pasižiūrėjau rungtis – net pavydu, kad jaunystėje ir vaikystėje nedalyvavau tokiose stovyklose. Jos iš ties yra naudingos, nes reikia ne tik turėti raumenis, bet, pirmiausia, galvoti ir sugalvoti, kaip įveikti vieną ar kitą kliūtį“, – teigė Prezidentė.

Prezidentė D. Grybauskaitė aplankė šaulius stovykloje Poškonyse

Šios vasaros naujiena – jaunųjų šaulių-žurnalistų stovykla. Kadangi patys rengėme, ji mums išskirtinė. Kad nepasirodytume nekuklūs, o galbūt atvirkščiai – kad pademonstruotume, ko išmokėme, apie ją kalbame ne patys, o papasakoti paprašėme Žemaitijos šaulių 8-osios rinktinės jaunąją šaulę **Deimantę Tumkutę**, pelniusią geriausios jaunosios šaulės-žurnalistės vardą.

Su kuo Jums asocijuojasi žodis „šaulys“? Dažnam tai žmogus su uniforma, vykstantis į įvairias pratybas, būtina detalė – ginklas rankose. O ar išivaizduojate šaulį, kurio ginklai – bloknotas ir rašiklis? Birželio pabaigoje 17 jaunųjų šaulių iš įvairių Lietuvos kampelių susibūrė žurnalistų stovykloje Druskininkuose. Ten klausėsi paskaitų, atlikinėjo praktines užduotis, o už triūsą buvo apdovanoti specialiais sertifikatais, kuriuos įteikė pats Sąjungos vadas.

Stovykla truko tik tris dienas, bet veiklos ir naujos informacijos buvo neįtikėtina daug. Pirmą dieną savo patirtimi, juokingais nutikimais iš žurnalistų karjeros, kelionių išpūdžiais dalijosi žymus žurnalistas, keliautojas, šaulys Vytautas Radzevičius. Sužinojome daug vertingų dalykų, reikalingų norintiesiems studijuoti žurnalistiką. Paklaustas, kokiomis savybėmis turi pasižymėti geras žurnalistas, V. Radzevičius nedvejodamas: smalsumu ir sveiku išžūlumu. Po paskaitos laukė kitas užsiėmimas – Ernesto Samsono filmo apie tradicijų puoselėjimą „Semme“ peržiūra bei diskusija. Vėliau, panakčiais, – dienoraščio rašymas ir kitos užduotys.

Žurnalistas šaulys V. Radzevičius jaunųjų šaulių žurnalistų stovykloje dalinasi patirtimi

Antrąją stovyklos dieną susipažinome su reabilitacijos centre besigydančiais Ukrainos kariais. Jaunieji šauliai klausinėjo kovotojų apie jų baimes, lūkesčius, norus. Sujaudino tai, kad visi trys ukrainiečiai nedvejodami teigė, kad išgiję grįš tęsti pradėtos kovos ir kitą kartą į Lietuvą atvyks atostogauti iš laisvos, nepriklausomos, pažangios šalies – Ukrainos. Neišdildomus susitikimo išspūdžius aprašėme. Teko paplušėti.

Trečioji diena jaunųjų žurnalistų stovykloje buvo itin įtempta: daug paskaitų, kurios viena už kitą

Besigydančys Ukrainos kariai nuolat sulaukdavo stovyklautojų dėmesio

įdomesnės ir naudingesnės, praktinių užduočių. Išklaušę „Trimito“ žurnalistą Valdo Kilpio paskaitą apie socialinius tinklus, stovyklautojai įsitikino, kad yra priklausomi nuo jų. „Jie mus įjungia, o ne mes juos“, – supratome kiekvienas ir susimąstėme. Lektorė Aldona Steponavičiūtė ir žurnalistė Rasa Masiokaitė šauliams leido pasijusti tikrais žurnalistais – skyrė įdomias užduotis. O dieną vainikavo interviu Druskininkų gatvėse. Turėjome praeivių paklausinėti, apie Šaulių sąjungą. Deja, rezultatas nenudžiugino – tik mažuma žinojo, kas tokie šauliai, ką jie veikia, koks organizacijos tikslas, kaip tapti nariu. Vieniems klausinėti buvo šiek tiek nedrąsu, kitus trikdė užduotis – nedelsiant parašyti straipsnį. Be jo dar patirtas emocijas kasdien reikėjo aprašyti dienoraštyje... Žodžiu, darbas darbą vijo. Tačiau tai nė kiek nebaugino, nes įgijome itin daug žinių, sužinojome straipsnio, žinu-

tės, dienoraščio rašymo subtilybes. Reikėjo nemažai padirbėti, daug kam peržengti savo galimybių ribas. Laimei, viskas praėjo daugiau nei sklandžiai, o suteiktos žinios jaunųjų žurnalistų protuose liks visam gyvenimui. Kaip Paulo Coelho yra pasakęs: „Visos gyvenimo kovos kažko išmoko, net ir tos, kurias pralaimime.“ Tikiuosi, kad šis gyvenimo iššūkis stovyklautojams suteiks daug naudos ateityje ir būsimoje žurnalistų karjeroje, juk žodis – kitoks šaulių ginklas!

Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės Šalčininkų šaulių 11-osios kuopos būrio vadas **Tomas Bagdanavičius** pasidalijo poilsinės stovyklos Marijampolyje, kur ilsėjosi jaunieji šauliai ir veiklus jaunimas, išspūdžiais:

„Atvykimas – didžiausias galvos skausmas, tačiau maloniausia visų stovyklų dienotvarkės dalis. Su didžiulėmis ne vieną kilogramą sveriančiomis kuprinėmis jaunieji šauliai ir kiti stovyklautojai sugužėjo iš visos pietryčių Lietuvos į Marijampolio Meilės Lukšienės gimnaziją, kurios vidinis kiemas iškart virto didžiuliu palapinių miesteliu.

Pirmoji diena visada itin svarbi, nes, kaip sakoma, „Gera pradžia – pusė darbo“. Taigi, supažindinti su vidaus tvarkos taisyklėmis, stovyklautojai buvo padalinti į keturis būrius. Antrosios dienos rytą pradėti rytinė mankšta, prisipažįstame, buvo sunkoka – neatsimerkė akelės, tačiau rytinio patikrinimo-iškilmingos stovyklos atidarymo ceremonijos metu nebuvo nė vieno apsimiegojusio. Pasibaigus oficialumams atsipalaidavome. Skirtingi žmonės atsipalaiduoja skirtingai. Taigi vieni pasirinko maudynes ežere, o kiti kiek aktyvesnį laiko praleidimo būdą – šratasvydį.

Stovykloje skatinta veikla, susibūrus draugėn, todėl pasijuokti ir pasikrauti teigiamomis emocijomis visai likusiai savaitei leido „Geriausio anekdoto konkursas“. Viena iš įsimintiniausių dienų buvo ekskursija į Kauną. Aplankėme Vytauto Didžiojo karo muziejų, LŠS štabą, Lietuvos kariuomenės Kauno įgulos karininkų ramovę, pagerbėme žuvusiuosius už Lietuvos laisvę prie Amžinosios ugnies. Beje, keliavome ne tik autobusu. Leidomės į 10 kilometrų žygį po Marijampolio apylinkes. Stabtelėję miško viduryje ilsėjomės, dainavome patriotines dainas... Geros nuotaikos ir gerų emocijų netrūko.

Po itin aktyvių stovyklos dienų švietėmės: klausėme paskaitų apie pilietiškumą, veiksmus karinio konflikto arba stichinės nelaimės atveju. Gamtosaugininkai pasakojo apie aplinkosaugą, ekologiją. Turėjome ko paklausti, dėl ko pasiginčyti. Sporto dieną, kai vyko turnyras, subūręs tinklinio ir krepšinio mėgėjus, stovyklą aplankė LŠS vadas ats. plk. lttn Liudas Gumbinas ir buvęs švietimo ir mokslo ministras, Seimo narys Gintautas Steponavičius. Ne tik aplankė, bet ir bendravo, diskutavo.

Neužmiršime nieko: nei būrių rikiuotės konkurso, nei kliūčių ruožo, nei vaidinimo pagal pačių parašytą scenarijų. Nepatirsime tokių pačių emocijų, tačiau viskas liks atminty. Juk tokios patirtys ir prisiminimai žavi.

Nepamirėti gražių stovyklinių faktų taip pat negali. Jais pasidžiaugė Karininko A. Juozapavičiaus šaulių 1-osios rinktinės šaulys Vytautas Šeštokas, prisiminęs Ariogaloje vykusią stovyklą ir pirmąkart joje bei 25-ajame Lietuvos tremtinių,

politinių kalinių ir laisvės kovų dalyvių sąskrydyje „Su Lietuva širdy“ dalyvavusius Lazdijų Motiejaus Gustaičio ir Veisiejų Sigito Gedos gimnazijų bei Švenčerio mokyklos mokinius – Karininko A. Juozapavičiaus šaulių 1-osios rinktinės Gen. Adolfo Ramanausko-Vanago šaulių 4-osios kuopos, vadovaujamos ats. kapitono Kęstučio Pilecko, jaunuosius šaulius.

Pasak V. Šeštoko, neseniai „Džukų žinių“ redakcija sulaukė vienos iš sąskrydžio dalyvių – buvusios tremtinės, lazdiųietės rašytojos ir tautodailininkės Zuzanos Urbonaitės vizito. „Atėjau visų Lazdijų rajono tremtinių vardu padėkoti jaunesiems Lazdijų rajono šauliams, kurie buvo su mumis sąskrydyje. Ačiū tiems jaunuoliams, ačiū jų tėvams ir ypač jų vadui gerbiamam Kęstučiui Pileckui. Tokios jaunų žmonių pagarbos, domejimosi mūsų pasakojimais, atidumo, mandagumo ir drausmės seniai buvome matę. Jie padėjo mums užlipti į kalną, rūpinosi bagažu, galiu sakyti, „dabojo“ kaip mažus vaikus, ir nei vieno iš jų veide nešmėstelėjo nė menkiausias šešėlis, kad gal čia ne „fasonas“ mus, seniokus, aptupinėti. Labai sujaudino toks nuoširdus jaunimo elgesys, rodoma pagarba ir dėmesys. Todėl drąsiai sakau, kad Lietuva turi ateitį, kol tarp mūsų auga tokie šaunūs jauni žmonės, kokie yra jaunieji Lazdijų rajono šauliai“, – su dėkingumo ašaromis akyse pasakojo buvusi tremtinė.“

Toks pagyrimas skatina augti ir auginti.

Darkart Karaliaus Mindaugo šaulių 10-ąją rinktinę, kalbėdami apie stovyklas, paminėsime ne dėl kokių nors išskirtinių simpatijų, o dėl dalyvių entuziazmo, kurį perteikė ir apie jaunųjų šaulių kuopos „Geležinis Vilkas“ sukarintą poilsinę stovyklą „Skydas“ žaismingai papasakojo jaunoji šaulė **Justina Norvaišaitė**:

Vilkai poilsinėje stovykloje – tai mums nauja. Pirmą kartą čia susitiko seniai lankiusieji ir tik pavasari bazinį šaulių kursą išlaikiusieji naujieji kuopos *vilkai*. Kita vertus, visi supratome, kad nuo šios stovyklos sėkmės priklausys, kaip mūsų kuopos senieji ir naujieji nariai toliau bendraus, koks bus kuopos tvirtumas. Ko išmokome? Daug naujų dalykų: mazgų rišimo, neštuvų gaminimo, leistis virve... Teiravausi ne vieno jaunojo šaulio, ir didžioji dauguma nedvejodama stovyklą įvertino aukščiausiais balais, džiaugėsi dalyvavę, teigė laukiantys daugiau tokių – tik mūsų kuopos stovyklų. O aš visų vardu noriu nuoširdžiai padėkoti Jums, mūsų nuostabiesiems vadams ir instruktoriams už geležinę kantrybę mokant jaunuosius *vilkus* ir atlaidumą matant senųjų *vilkų* klaidas.

Džiaugiuosi, kad stovykla mums padėjo tapti darnia komanda, artimai susidraugauti. Tiesa, kartais šios itin draugiškos atmosferos pasekmė būdavo nemėgiamas triukšmas kambariuose, o tada – griežtesnis vado žodis. Bet taip buvo retai. Ne vien tik man, bet ir kuopos draugams labiausiai į atmintį įstrigo kliūčių ruožas. Jame ne tik išbandėme jėgas, bet ir sužinojome savo silpnąsias bei stiprias puses, supratome, kad atėjus tam tikram momentui, kai prireiks pagalbos, vilkai vienas kito nepaliks. Dar kartą įsitikinau, kad mes esame viena, didelė *vilkų* šeima ir nė vienas niekada nepaliks kito vienišo bėdoje. O tai yra svarbiausia!

Tikras šaulys visados ištis pagalbos ranką

Germantė Bartkutė, Sąjungos viešųjų ryšių specialistė, jaunųjų šaulių kuratorė, prieš kelis mėnesius pradėjusi darbuotis LŠS štabe, visa galva pasinėrė į stovyklinį gyvenimą bei itin daug talkininkavo jas organizuojant. Atlėgus karštymečiui, šaulė prisipažįsta:

„Šiandien, didžiuodamasi tiek savimi, tiek mūsų jaunaisiais šauliais, visiems pasakoju apie dvi savaites, kurias praleidau jaunųjų šaulių stovyklose. Naktiniai žygiai, pasalos, kliūčių ruožas, šaudymo pratybos ir lig šiol legendomis apipintas gyvenimas kareivinėse – veikiaušiai įdomiausia mano patirtis. Jau praėjo kiek laiko, bet, lig šiol atsimenu pirmą rytmetį stovykloje: šešios ryto ir garsiau už bet kokias sirenas suskambėjęs: „Kuopa kuopoje rikiuot!“ Sėdžiu, atrodo, negaliu pajudėti iš išgąščio, širdis daužosi, o aplink kaip tikros profesionalės jaunosios šaulės keliai, rengiasi, klojasi lovas ir bėga į koridorių rikiuotis. Išmokau ir aš, tik kiek vėliau. Išmokau ne tik to. Dvi savaites stebėjau, kaip būrys jaunuolių, atvykusių iš skirtingų Lietuvos kampelių, it tikri broliai ir sesės palaiko vieni kitus: drąsina ir skatina nepasiduoti. Mačiau, kaip bendražygiai neša komandos draugą, kuriam estafetė buvo per sunki: ir jau nesistebi, nes žinai, kad visi – už vieną, o vienas – už visus. Visų svarbiausia čia buvo – vienybė, nes tik ji mus paverčia nugalimais nei kliūčių ruože, nei pasaloje, nei gyvenime.“

Šiais entuziastingais Germantės žodžiais norisi „užanspauduoti“ teksto apie jaunųjų šaulių stovyklas pastebėjimus ir išpūdžius. Ir pratęsti juos kitą vasarą. O iki jos – švieskimės ir aukime.

Šaulių sąjungos vėliava plazdėjo Žalgirio mūšio lauke

Stasys Ignatavičius

Vytauto Didžiojo šaulių rinktinės šaulys

Žalgirio mūšio 605-osias pergalės prieš Kryžiuočių ordina proga šiemet Griunvaldo lauke plazdėjo 26 jaunųjų šaulių ir 13 šaulių lydimą mūsų trispalvė, istorinė bei Sąjungos vėliavos.

Vlado Putvinskio klubo narių idėja organizuoti kecionę į Lenkiją ir aplankyti žuvusių už Lietuvos laisvę karių, šaulių kapus, vietas, susijusias su žymiais Lietuvos žmonėmis, pabuvoti Žalgirio mūšio minėjime pasirodė patraukli ne vien klubiečiams. Parašę vieną iš konkursinių rašinių – „Lietuviškos žemės Lenkijoje“, „Žalgirio mūšio reikšmė Lietuvos istorijoje“ ir „Štuthofas – Dievų miškas“ – į kelionę nemokamai vyko jaunieji šauliai iš Kauno, Klaipėdos, Marijampolės, Tauragės ir Vilniaus apskričių šaulių rinktinių jaunuomenė.

Lietuvių pėdsakais

Lenkija, Berezniki kapinaitėse, palaidotų Nepriklausomybės kovose žuvusių lietuvių savanorių ir šaulių paminklinius kryžius šauliai perrišo trispalviais kaspinėliais, apkaisė LŠS vėliavėlėmis, uždegė žvakučių ir sugiedojo Lietuvos himną.

Seinai – vienas iš Lenkijos tautiečių lietuviybės židinių. Čia mokėsi, kunigavo ir kūrė rašytojas Antanas Baranauskas, čia jam pastatytas didingas paminklas, čia, bažnyčios, kurioje kunigavo, kriptoje jis palaidotas, nors daugelis mūsų galvoja, kad Anykščiuose prie Puntuko akmens...

Seinų kapinaitėse ilsisi varpininkas, dr. Vinco Kudirkos ideologijos įkvėpėjas dr. Juozas Kaukas, Nepriklausomybės kovose žuvę savanoriai, kariai ir šauliai. Atidavę pagarbą Seinų lietuvių namų salėje darniai užtraukėme „Balnokim, broliai, žirgus“.

Prie Osoveco gynybinės tvirtovės esančiame kempinge apsistojome pirmajai nakvynei. Po greitai paruoštos vakarienės – mūsų stovyklavietėse ją ruošė prityrę šauliai Romutis Pocius ir Antanas Morkūnas – tie, kas nesijautė nuvargę, išėjo į Liutauro Trumpulio surengtą vakarinį žygį po Osoveco tvirtovės griuvėsius ir požemius.

Rytą laukė kelionė į Modlino tvirtovę, kur kalėjo Lietuvos ir Lenkijos karo metu (*karinis konfliktas, prasidėjęs 1919 m. pavasarį ir pasibaigęs lenkų naudai 1920 m. lapkričio 29 d. – red. past.*) į nelaisvę patekę lietuviai karininkai ir kariai. Apžiūrėję išpūdingą tvirtovę, kurioje karo atveju įguloje galėjo būti 20 tūkstančių karių, patraukėme į Griunvaldą.

Prie stelos Žalgirio lauke Šaulių sąjungos vėliava plazda ne pirmą kartą

Žalgiris, arba Griunvaldas

Čia mūsų jau laukė didžiulis mūšio inscenizavimo dalyvių palapinių miestelis, mugė, viduramžių amatininkų dirbtuvėlės ir turgus, estrados, riterių turnyrų ir būsimos mūšio aikštės, daugybė lauko kavinių, parduotuvėlių, kioskų... ir tūkstančiai iš įvairių valstybių atvykusių viduramžių istorijos mylėtojų.

Įrengę stovyklą, iškėlė Šaulių sąjungos ir istorinę Vyties vėliavas bei pastatę sargybą, išėjome į „viduramžių miestelį“ ieškoti „Vytauto Didžiojo“, Kauno įgulos karininkų ramovės viršininko mjr. Donato Mazurkevičiaus, vadovaujamos lietuvių „kariuomenės“ stovyklos, kurioje buvome broliška sutikti ir pavaišinti kava bei arbata.

Jautėmės lyg patekę į XV amžių... Palapinių miestelyje vaikščiojo viduramžių riteriai, kariai, kilmingos damos, savo prekes siūlė viduramžių amatininkai, prie kiekvienos stovyklos plevėsavo senovinės valstybių, miestų vėliavos bei herbai, kvepėjo senoviškais būdais gaminamos vakarienės: ant iešmo kepami paršeliai, paukščiai, praeivius linksmo juokdariai. Nuo išpūdžių net akys ant kaktos iššoko.

Taip vaikštinėjant nuo vienos stovyklos iki kitos, nuo vienos kariuomenės iki kitos užklupo gili naktis. Teko grįžti į savo stovyklą nakvynei.

Petis petin – kaip anuomet

Rytojaus diena buvo skirta riterių turnyrams, mūsų dalyvių teatralizuotam pristatymui ir mūsų generalinei repeticijai. Vos spėjome nuo vieno renginio prie kito, nuo vieno pasirodymo prie kito. Lietuvos kariuomenės stovykloje istorinių klubų nariai šauliams papasakojo apie viduramžių karuose naudotus ginklus, šarvus, skydus, karo taktiką.

Liepos 18-oji. Papusryčiavę, apsirengę šaulių uniformas (kas neturėjo – šauliškus marškinėlius), su vėliavomis nužygiavome į Lenkijos kariuomenės karinės technikos ir ginkluotės parodą, kurią apžiūrėję įsitikinome, kad mūsų kaimynai ir NATO partneriai rimtai pasiruošę atremti mums priešiško jėgų išpuolius ir suteikti pagalbą.

Nusifotografavę atminčiai prie paminklo Žalgirio mūšiui, išsiriikiavome priešais svečių tribūną. Bendroje rikiuotėje stovėjome su Lenkijos kariuomenės kariais, skautais, harcežais (skautų padalinys – red. past.), Lenkijos šaulių organizacijos nariais. Po minėjimo surengtas paradas, kurio metu mus užklupo liūtis. Nors ir permirkę iki paskutinio siūlelio, buvome laimingi, kad Šaulių sąjungos vėliava plevėsavo iškilmingo parado dalyvių gretose. Grįžę į stovyklą ir persirengę, nuskubėjome stebėti mūsų rekonstrukcijos.

Inszenizacijoje su keturiomis skirtingomis Lietuvos vėliavomis dalyvavo per 50 viduramžių karių šarvais pasidabinusių ir tų laikų ginklais ginkluotų Lietuvos kariuomenės Garbės sargybos kuopos karių ir įvairių Lietuvos viduramžių rekonstrukcijos klubų narių. Kai kuriais paskaičiavimais išpūdingoje inszenizacijoje dalyvavo apie 800 dalyvių, o patį „mūšį“ stebėjo apie 50 tūkstančių dalyvių. Po „pergalės“ šaulių stovykloje apsilankė krašto apsaugos ministras Juozas Olekas ir padėkojo už dalyvavimą renginyje.

Kryžiuočių sostinė – išpūdinga galybė

Liepos 19-oji. Malborkas. Kryžiuočių ordino sostinė. Pasižvalgius po pilies prieigas ir pabuvojus pačioje pilyje, suvoki, kodėl jungtinės Lietuvos ir Lenkijos pajėgos nesugebėjo jos užimti ir sutriuškinti Kryžiuočių ordiną. Tai, ką matome televizijos ekranuose ar spaudoje, neatitinka realios pilies didybės. Tik pabuvojęs įtvirtinimuose, gynybiniuose bokštuose, salėse, menėse, įvairiose patalpose gali ją suvokti...

Po apsilankymo pilyje – kelionė į Lietuvą. Gaila, kad neaplakėme visų vietų, kurias planavome, tačiau smagu, kad sumanymą įgyvendinome.

Dalyvių išpūdžiai

Šaulė Gabrielė Mickutė: „Kaip buvo smagu nešti vėliavą, didžiuotis, kad esu lietuvė! Nors peršlapome kiurai, buvo smagu. Valgyti virėme daug ir skaniai. Keliavome ir aplankėme

Į Žalgirio lauką žengia šauliai

Savanorių kapus Bereznikuose papuošė Lietuvos trispalvėmis ir Šaulių sąjungos vėliavėlėmis

didvyrius, žuvusius už tėvynę. Namo grįžome su dainomis, lietuviškomis dainomis! Nes esame lietuviai!“

LDK Kęstučio šaulių 7-osios rinktinės jaunoji šaulė Kornelija Dapkutė: „Ekskursija suteikė daug žinių apie Žalgirio mūšį, supažindino su negirdėtomis istorijomis apie lietuvių drąsą ir galybę. Itin nudžiugino galimybė nešti Lietuvos vėliavą bei vieningai sugiedoti tautinę giesmę.“

Aš savo ruožtu noriu nuoširdžiai padėkoti visiems išvykos dalyviams, padėjusiems nešti Lietuvos šaulių sąjungos vėliavą ir paskelbusiems visai Europai apie mūsų patriotišką organizaciją.

Rinktinės archyvo nuotraukos

Trakinių partizanai: į ateitį be ašarų

Valdas Kilpys

Einame partizanauti

Rugsėjo pradžioje Anykščių savivaldybės Trakinių kaime vyko tradicinis Tėvynę mylinčių žmonių sąskrydis „Trakinių partizanai 2015“. Įvairaus amžiaus tėvynę mylintys žmonės rinkosi Trakinių kaime ir puikiai bei prasmingai leido laiką diskutuodami apie svarbiausius XX a. Lietuvos istorijos epizodus. Buvo prisiminti didžiausi Lietuvos laimėjimai nuo 1990-ųjų ir kalbėta apie informacines grėsmes iš Rytų.

Ištabus kiekvienais metais „Trakinių partizanuose“ vykstantis „ritualas“ – upelio įveikimas. Savaimė aišku, didesnius ir aukštesnius automobilius variančius dalyviai upelį pervažiavo nesuslapę kojų, tačiau tikrasis „partizanavimas“ prasideda tik nusiavus batus ir pajutus šalto vandens srovės gaivą. „Jūs peržengėte Rubikoną. Atgal kelio nebebus“, – pusiau juokais, pusiau rimtai pasisveikino vienas iš sodybos, kurios kieme vyksta renginys, *gaspadorių* Lukas Kalvaitis.

Ką pasiekėme Lietuvoje per 25-erius metus?

Didžiojoje palapinėje susirinko iš tiesų garbinga komanda: viešumoje netylintis istorikas dr. Tomas Vaiseta, KASP vadas plk. ltn. Artūras Jasinskas ir visada tiesią nuomonę turintis menininkas Vaidotas Žukas bei prezidento Valdo Adamkaus komandoje plušėjęs žurnalistas Leonas Narbutis. Tema ne mažiau įstabi: nutarta pakalbėti apie Lietuvos laimėjimus nuo 1990 metų.

T. Vaiseta pradėjo nuo teiginio, kad neretai dabarties jaunimas sunkiai suvokia praeitį, apie kurią nori kalbėti dabartiniai keturiasdešimtmečiai. „Imkime, kad ir abreviatūrą „CK“, kuri dabartiniam jaunuoliui

yra ne centrinio komunistų partijos komiteto, bet *Calvin Klein* prekinio ženklo atitikmuo“, – ironizavo istorikas. L. Narbutis minėjo, kad dabartinėje Lietuvoje daugėja vis daugiau besišypsančių žmonių, ir tai esą didelis laimėjimas šaliai, nes vyksta nepaliaujamas laisvėjimas. Kaip itin didelį šalies laimėjimą plk. ltn. A. Jasinskas pateikė visą Lietuvos kariuomenę, kuri it diena nuo nakties skiriasi nuo tos, kuri buvo nepriklausomybės pradžioje.

V. Žukas neapsiribojo vien pozityvu. „Galima daug ir gražiai kalbėti apie savo šalies pasiekimus, bet yra viena sritis, kuri svarbesnė už kitas. Mintyje turiu demografinę Lietuvos situaciją. Jei negyvensime kūrybingai ir, svarbiausia, vaisingai – viskas liks tik teorija. Darbais, o ne žodžiais mes tėvynę mylim“, – sakė daugiavaikės šeimos tėvas V. Žukas. „Tam tikrais klausimais kviečiu jaunimą konsultuotis pas mane, kad Lietuva neištuštėtų“, – juokavo menininkas. Jam antrino vienas iš „Trakinių partizanų“ organizatorių šaulys Mindaugas Nefas pažadėjęs, kad kitais metais renginys truks dvi dienas, jog jaunimas galėtų susipažinti, pabendrauti ir... pagerinti demografinius rodiklius.

Užsiminta apie sporto situaciją. Kilo diskusija, ar tai galima laikyti Lietuvos laimėjimu? Vieniems tai buvo neabejotinas šalies išsivystymo pavyzdys, kitiems – tik laikinas sublizgėjimas. „Sportas – tai tik žaidimas. Geriau kalbėkime apie kultūrą kita, gilesne prasme. Tai išlieka ilgiau, o pasaulyje skamba taip pat garsiai“, – sakė V. Žukas.

Kultūra ir ne visai

Trakinių partizanų kvietimu sąskrydyje lankėsi Lietuvos kariuomenės Strateginės komunikacijos departamento specialistas Karolis Zikaras, kuris supažindino su informacinio karo pavojais ir suteikė žinių, kaip atsisipirti priešiška propagandai. Pranešėjas konstatavo, kad dabar mūsų visuomenė tapo gerokai atsparesnė informaciniam poveikiui iš Rusijos.

Įveikti upelį ir patekti pas „partizanus“ Trakiniuose galima dviem būdais. Drąsieji, nutarusieji pajusti šaltos srovės galią, renka pirmąjį

„Saugumo problemos tapo įdomios plačiajai visuomenei, o per tai jomis buvo priversti susidomėti ir politikai“, – sakė K. Zikaras. Pasak jo, svarbiausias dalykas yra visuomenės informavimas, kad kiekvienas pilietis gebėtų atskirti esminius propagandos ir manipuliacinio atvejus. Dera mokėti ir mokytis orientuotis, kas informaciniame sraute yra nuomonė, o kas – faktas. Taip pat sveika žinoti ir įsisąmoninti, kad valstybė nėra tapati valdžiai, kurioje pasitaiko visokių žmonių.

Renginio kultūrinė programa nestokojo geros nuotaikos. Pradžioje pasirodęs Krašto apsaugos savanorių pajėgų (KASP) bigbendas grojo ne tik karinę muziką, o bardas Giedrius Ambrazevičius su grupe kvietė prisiminti mažus, tačiau reikšmingus dalykus gyvenime. Vakaro koncerte pasirodė sparčiai populiarėjanti grupė „Kamanių šilelis“.

Veikė Lietuvos kariuomenės technikos ir ginkluotės paroda, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimų centro knygynėlis, tad renginio dalyviai galėjo išsigyti puikių leidinių. Dizaineris Giedrius Paulauskas parodoje „Nėra istorijos be uniformos“ pristatė partizanų uniformas ir ekipuotę.

Pabaiga apie teisingą pradžią

Bene esmingiausia „Trakinių partizanų“ organizuojamų renginių savybė yra ta, kad viskas kilo iš vadinamosios „apačios“. Dar geriau – idėja subrendo jaunų žmonių galvose ir buvo realizuota nesukant galvos dėl išteklių, leidimų ir panašių nuolat geras idėjas ribojančių barjerų.

Aplinkinių nurodytos užmarštin grimztančios rezistentų kovų vietos, asmeninės istorijos ir tiesiog geras organizatorių nusiteikimas tapo pagrindiniu akstiniu išjudinant pozityvų Lietuvos istorijos suvokimo plėtos procesą.

Valstybės istorijoje tam tikru momentu ateina laikas, kai net didžiausias kančias patyrusi šalies gyventojų dauguma turi suvokti paprastą dalyką – gana gedulo kaspinių ant vėliavų kotų, užtektinai verksmo ir rankų gražymo per valstybės šventes, nes tautos ašarų talpyklos perpildytos. Atėjo metas kūrybai.

Nebus klaida sakyti, kad „Trakinių partizanai“ tapo viena iš pirmųjų kregždžių, kuri pakreipė naujausios Lietuvos istorijos supratimą nuo ašaringo judėjimo į pakalnę prie džiugesio persunkto ir kūrybiško judėjimo aukštyn.

Norėjusiųjų pamatyti, išgirsti, padiskutuoti nestigo

Kad Lietuva neištuštėtų

Organizatoriai – N. Černiauskas ir M. Nefas – jau mąsto apie kitų metų rugsėjį

Pamatyti pokario partizanų uniformas norėjo kiekvienas

Alternatyvioji Lietuva. Realijos ir anomalijos

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Valdas Kilpys

Žvelgti kitų akimis

Ne veltui protingi žmonės sako, kad norėdamas pamatyti, kaip atrodo, o tiksliau, sužinoti, kas esi iš tiesų, pasiteirauk aplinkinių. Savęs vertinimas gali būti iškreiptas būtent dėl nesugebėjimo pažvelgti į save iš šalies. Kadangi šių eilučių autoriui pastaruoju metu teko bendrauti su įvairiaučiais atvykėliais, nebus didelis nusižengimas, jei subjektyvius pastebėjimus skaitytojui pateiks it nedidelio mokslinio *tyrimėlio* užuomazga.

Žvelkime į Lietuvą ukrainiečių akimis, tiksliau, iš besigydančių ukrainiečių karių požiūrio taško. Tie žmonės „baltai“ pavydi Lietuvai. Kad ir kaip keikiamė savo valdžią, mes jos nenurašome. Ji – veikianti, legitimi ir nors mažai mylima, bet pripažįstama kaip sava.

Tūlas ukrainietis į savo valdžią žiūri visiškai kitaip. Tarkim, jie negali suvokti, kad LŠS gali būti finansuojama iš valstybės. „Mūsų valdžia toli, todėl mes kovojame patys, padedami savanorių“, – kartoją ne vienas kovojančių batalionų savanoris. Kitaip tariant, Ukrainoje dažnai galima susidurti su situacija, kai valstybė – sau, o jos žmonės – sau.

Tai patvirtina dar viena pažįstamo verslininko impresija iš Kijevo. „Tokių automobilių nelabai pamatysi net Berlyne“, – sakė jis, grįžęs iš Ukrainos sostinės, kur prie valstybinių pastatų regėjo eiles prašmatnių limuzinų. Žinant, kuo ir kaip kovojama prieš agresorių fronte, sutikite, darosi keista matant tokį atotrūkį.

Sutikti rusai pagarbiai atsiliepė apie mūsų šalies buvimą ES ir NATO nare. „Nori keliauti savaitgaliais į Londoną ir jokių vizų!“ – negalėjo atsistebėti. Kyšiai, trukdžiai ir biurokratiniai barjerai yra nuolatiniai šios šalies užsienio kelionių palydovai. Teko susidurti su mūsiškiais policijos pareigūnais ir atvykėliams iš karto kilo klausimas, ar visi mūsiškiai policininkai yra tokie liekni?

Kai sužinojo apie beveik visose kelių policijos automobiliuose įrengtą valstybinių numerių skenavimo įrangą, ilgai dar aikčiojo. Žodžiu, net nedideliais, bet iliustratyviais laimėjimais galime didžiuotis. Ką kalbėti apie ekonomiką, demokratinius valstybės institutus ir dar daugelį dalykų, kurie kelia susižavėjimą svečiams ir iš Rytų, ir iš Vakarų.

Tai kas mums patiems darosi? Kodėl nematome realijų, o tiekiame tik anomalijas? Kas žmones verčia kultivuoti neigiamą požiūrį į savo tėvynę, kai galime girtis neraudonuodami?

Chamizmo alternatyva čia pat

Kaip žinia, lengviausia dėl visko kaltinti esančiuosius valdžioje. Juokai juokais, tačiau šiame teiginyje yra didelis tiesos grūdas. Kai vadinamasis elitas sunikiai „susitvarko“ viešojoje erdvėje, tai norom nenorom kyla įspūdis, kad visa Lietuva yra tokia, anomalijų apsėsta.

Tarkim, Dzūkijos sostinės galva ne per seniausiais visai Lietuvai rekomendavo eiti toliau (tai apibrėžia keletas raidžių, iš kurių susidėlioja visiems žinomas nelietuviškas žodis). Tolesni jo monologai tiesiog neverti aptarimo, nes tai yra bene žemiausio lygio kalbos.

Visai neseniai kitos sostinės tarybos narys viešai suraitė jau ne rusišką, bet anglišką tokios pat prasmės žodį su palinkėjimu Lietuvai ten atsisturti. Jis bent nesislapstė: „Aš toks esu. Mane tokį išrinkot. Aš galiu pasiūsti Lietuvą“. Ir siunčia.

Norėdami galime tokių ir panašių pavyzdžių rinkti apščiai, tačiau tai nėra straipsnio tikslas. Tiesiog turint tokį kontekstą pagrįstai kyla klausimas: ar tam tikro nuošimčio chamų valdomoje valstybėje įmanu pozityviai ir racionaliai vertinti visą valstybę? Ar neišsikreipia jos vaizdas žiniasklaidai linksniuojant anomalijų politikos veikėjų veiksmus ir kalbas?

Toliau einant šiuo keliu netrukus gali ateiti metas, kurio siekia propagandinio karo priešai. Ne paslaptis, kad žmonių pasitikėjimo valdžia silpninimas yra vienas iš jų pagrindinių tikslų. Tam pasitelkiama viskas: „naudingų idiotų“ veikla, susipriešinimo skatinimas ir, savaime suprantama, tokie ir panašūs atvejai, kai dirbtinai kurti nieko nėra nereikia. Patys vieni kitiems gerkles persikąs...

Būtų labai gaila, jei chamų nuošimtis valdžioje didėtų, nes laikas, kai brandus chamizmas nugali „atgyvenusią moralią kaimišką sistemą“ mums gero nežada. Kad ir kaip nešiuolaikiškai tai skamba, tačiau šia prasme šauliai galėtų tapti „moderniaisiais kaimiečiais“, kurie visomis išgalėmis priešinasi chamizmo apraiškoms visose valstybės gyvenimo srityse.

Propaguoti sėkmės Lietuvą

Meilė teigiamiems dalykams gyvena kiekvieno žmogaus, taip pat ir lietuvių širdyje. Tai esminis žmogiškos sielos poreikis. Ir žinote, kodėl? Nes tai yra dirva vilčiai, o be vilties žmogus negali gyventi. Žmonės pradeda bėgti iš savo valstybės, kai iš jų atimama viltis.

Gyvename demokratijos, tegul ir netobulos, sąlygomis, ir aš anaipol nekviečiu grįžti prie sovietinio tikrovės lakavimo. Bet žiniasklaidos „atsivertimas“ būtinas. Reikia propaguoti pozityviąją praktiką. Bet daryti tai subtiliai, talentingai, ne primityviai. Tai nebūtinai turėtų būti patriotizmo išpūtimas aukštinant istoriją (nors

ir šauni istorija čia turėtų užimti savo vietą). Toks primityvus šalies ir tautos aukštynimas – ne tai, ko dabar reikia.

Tam tikra prasme isteriškas patriotizmas yra būtent kita nevisavertiškumo komplekso išvirkščioji pusė. Informacinis resursas, kuris sukurtų „valstybės, kuriai sekasi“, „šiuolaikinės“ („laimingos!“), „europietiškos“ šalies, ES ir NATO narės įvaizdį – gyvybiškai svarbus Lietuvai ir tautai.

Paradoksalu, tačiau „sėkmės Lietuva“ dabartiniame informaciniame kontekste vis dar yra alternatyvi. Nepaisant to, kad naivūs raginimai, kurių apstu ir šiame straipsnyje, taps realybe tik tada, kai bus pagrįsti materija. Vis dėlto lieka esminis faktorius – tai priklauso nuo kiekvieno iš mūsų. Skambės naiviai, bet kiekvieno sąžiningai atliktas darbas prisideda prie sėkmės Lietuvoje stiprinimo ir garsinimo.

Apie gynybą

Mums, šauliams, gynybos tema itin aktuali. Pradėdami svarstyti šią temą turime suvokti skirtumą tarp realios situacijos ir emocionalaus „noro ginti Lietuvą“. Tarp šių dviejų dalykų žioji bedugnė. Viena yra „norėti ginti“ ir visai kas kita būtų realiai stoti rikiuotėn.

Winstonas Churchillis yra pasakęs: „Požiūris – tai nedidelis dalykas, padarantis milžinišką skirtumą.“ Tai ypač galioja valstybės ir piliečio santykiui. Grėsmės akivaizdoje jis visiškai nepriklauso nuo užimamų pareigų ir atliekamų funkcijų. Net jei visą gyvenimą nešiojai karišką uniformą, tai visiškai negarantuoja, kad atėjus „laikui X“ tau nesudrebės *kin-kos*. Nes visi mes esame žmonės.

Šioje vietoje vėl dera prisiminti „alternatyvios Lietuvos“ konceptą. Kad ir kiek Lietuvoje yra šaulių, tačiau dera stengtis, kad suaugę, sąmoningi ir ginklą rankoje gebantys laikyti piliečiai sukurtų alternatyvą plačiai išplitusiam požiūriui „jei karas, tai trauksiu į Vakarus“.

Kiekvienas taip mąstantis sau suteikia išimtį nesipriešinti. Tačiau kai tokių „su išimtimis“ bus šimtai tūkstančių, tai kas liks čia, Lietuvoje? Klausimas atviras. Svarbiausia yra tai, kad šauliai, kaip bendruomenė, visomis išgalėmis privalo trimituoti apie tai, kad jie sau išimčių neieško, taigi yra alternatyva sprukimui, nesipriešinimui. Viešojoje Lietuvos erdvėje tokia mąstymo alternatyva yra labai svarbi, laukiama ir paveiki. Ypač jaunimui.

Kol kas viešojoje erdvėje dominuoja būtent „traukimo į Vakarus“ požiūris. Privalome jį įveikti.

Autoriaus nuotr.

Šaulė Aurelija Katkuvienė: svarbu turėti aukštesnių tikslų

Aurelija – vadinamosios naujosios bangos, kurią pernai pavasarį pakėlė įvykiai Ukrainoje, šaulė. Priesaiką Lietuvai davė balandžio mėnesį Gedimino kalno viršūnėje kartu su 100 vilniečių.

Vos tapusi šaule Aurelija tarsi žinių lavina užgriuvo redakciją: naujienos, veiksmai, dalyvavimai, siūlymai, kvietimai, paraginimai: „Ei, mes dalyvaujam, junkitės ir jūs!“ Iš kur tiek entuziazmo ir energijos stebėjau, spėju, ne vien tik aš.

Vėliau vyko plačiai nuskambėjusi Šaulių sąjungos konferencija „Pilietinė gynyba hibridiniame kare“. Jos koordinatorė, organizatorė, žmogus, savo rankose laikęs visas gijas, net pačias smulkiausias, buvo Aurelija. Tiesa, tik dabar, iš laiko nuotolio galiu taip kalbėti. Anuomet, darbų karštymečiu, visai ne pagiriamąjį žodį prieš atsiliepdama telefonu tarstelėdavau. Nors, tiesą sakant, tuo pačiu žavėjaisi entuziazmu bei energija.

Pasikalbėti „spaudai“ įkalbinėjau ilgokai – beveik metus. Visaip išsisukinėjo: „Ai, gal nereikia. Nori, pasiūlysiu ką nors iš mūsų būrio, o gal visą būrį? (kalbėti su visais iškakti?). Atkaklumas nugalėjo, juo labiau, kad ne vienas „Trimito“ skaitytojas išreiškė pageidavimą šaulių žurnale paskaityti apie Aureliją Katkuvienę.

Taigi pristatomė: „Tauro“ kuopos šaulių būrio vadė Aurelija, rinkodaros specialistė, mama, žmona, dukra. Ir šiaip žmogus, kuriuo galima pasikliauti. Pirmiausia todėl, kad visa, ką pažada, padaro. Tikrai.

Aurelija, prisipažink nuoširdžiai, kokie vėjai atpūtė į Šaulių sąjungą: mada, aukštai pakilusi patriotiško banga, o gal šiaip esi itin karinga?

Su karyba neturiu nieko bendra. Jaunystėje užsiėmiau aktyvia veikla jaunimo organizacijose, buvo svarbu kurti, siekti, dalyvauti, nelikti abejingai. Vėliau – mokslai, darbai, šeima, karjera. Visą visuomeninę veiklą buvau nustūmusi į šoną. Tiksliau, nieko neveikiau ir niekur nedalyvavau. Tik vieną dieną Remigijaus Šimašiaus išsakyta pozicija socialiniame tinkle facebook, kodėl jis stoja į Šaulių sąjungą („... noriu kad ir aš pats, ir mano vaikai laisvi gyventų laisvoje Lietuvoje. Jei šiai laisvei iškils grėsmė, noriu kuo sugebu prisidėti, kad ji būtų atremta. Noriu šiuos savo sugebėjimus padidinti.“) kažką pažadino manyje – turiu atlikti savo pareigą, privalau vėl DUOTI. Gyvenimo pagrindą po kojomis turiu, visas stabilu, aišku. Taigi vyrui pasakiau: „Išeinu“ į šaulius, neklausinėk daugiau nieko, nes nieko nežinau.“ Šis atsakė: „Žinoma, eik, aišku, palaikau.“ Ir daugiau jokių komentarų.

Niekas su niekuo šeimoje nesitarėme, aš – į šaulius, o vyro brolis užsirašė į Krašto apsaugos savanorių pajėgas. Savaitgalį per šeimos pietus pasidalijome naujienomis, ir visi nuoširdžiai nustebome: pasirodo, virš mūsų visų sklandė tos pačios mintys.

Noriu patitkinti: viskas vyko prasidėjus tragiškiems Ukrainos įvykiams. Tačiau, spėju, ne staiga ir ne vien tik šių vyksmų kontekste tokios „keistos“ mintys įgavo spar-

nus ir atskrido. Ko gero, šeimose buvote auklėjami nebūti baudžiauninkais? Ar gali prisipažinti, kad gimei ir augai patriotiškai nusiteikusių žmonių šeimoje?

O, tikrai taip, drašiai galiu sakyti, kad buvau auginta patriotiška dvasia. Tarp kitko, labai stipriai virė patriotizmo jausmas, kai mokiausi Vokietijoje. Jaučiausi esanti savotiška Lietuvos ambasadorė – visur nuolatos visiems aiškinau, kur yra Lietuva, kokia tai šalis, kokia kalba mes kalbame. Žinoma, visad pabrėždavau, kad lietuvių ir rusų kalbos visiškai nepanašios, akcentavau, kad mes nesidžiaugėme būdami okupuoti sovietų. Visad teigiau, kad nesiruošiu pasilikti Vokietijoje, kai baigsiu studijas, nes manęs Lietuva laukia. Tikrai virė patriotiškas kraujas.

Esi veikli, racionali, todėl nemanau, kad vadovavaisi tik emocijomis – tapsiu šaule, o paskui žiūrėsiu, ką galiu organizacijai duoti (apie ėmimą neklausiu). Spėju, kad iškart numatei, ką veiksi Sąjungoje. Taigi ką?

Tiesą sakant, prisibijojau „eiti“ į šaulius. Tikrai nedrąsiai jaučiausi, nes nežinojau, kokie žmonės ten buriasi, neįsivaizdavau, kiek organizacijoje karybos bus, bet... prisiminiau, kad vaikystėje šaudžiau šaudyklėse su tėčiu, ir jis šią veiklą labai skatino. Sakė: „Mergaitės tai sugeba labai gerai.“ Pati turėjau savigynos ginklą ir mokėjau teisingai su juo elgtis. Esu sportiška, bėgioju. Pagalvojau: na, gal su tokiais pradinėmis žiniomis priims. Galbūt priims...

O kai atėjau į pirmą užsiėmimą, žado netekau – pamačiau tiek daug pažįstamų, kad iškart pasijutau sava: juk atsidūriau draugų ir bendraminčių rate. Visus susirinkusiuosius vienijo ta pati idėja ir ryžtas – saugoti ir ginti savo šalį.

Ką atėjusi veiksiu, nežinojau. Pradėjau drauge su visais dalyvauti pratybose, susikūrė daug darbo grupių, ir aš tiesiog pradėjau daryti tai, ką išmanau iš savo profesinės veiklos, tiesiog prisidėjau savo žiniomis. Nieko ypatingo.

Kaip tapai būrio vadė: pati subūrei ir ėmei vadovauti?

Atvirai? Šaulių kiekis drastiškai didėjo, pradėjo kurtis viena po kitos naujos kuopos, o aš jau gerą pusmetį buvau šaulė. Taigi man naujos kuopos vadas pasiūlė tapti būrio vadė. Sutikau. Ir nuo tada „vadovauju“ 50 žmonių būriui, kuriame labai gražiai esame susidėlioję struktūrą. Pirmas skyrius – žmonės, mėgstantys karybą ir besiorientuojantys į kovinius

šaulius, kiekvieną savaitgalį dalyvauja pratybose. Antrasis – koviniai šauliai ir specialistai. Trečiasis – „kūrybininkai“, veikiantys daugiau per projektus, nekonvencines kovas. Čia yra žurnalistai Andrius Tapinas, Rita Miliūtė, Vytautas Radzevičius, Martynas Starkus, politikai Žygimantas Pavilionis, Gintautas Paluckas ir kiti. O aš stengiuosi visą būrį integruoti į visas veiklas, kurios yra itin svarbios vykstant hibridiniam karui.

Papasakok plačiau broliams ir sesėms apie save: kitus veikimus, darbus, pomėgius, tikėjimus ir nekontingencijas etc.

Kas aš esu gyvenime? Verslo ir rinkodaros specialistė. Asmeniniame gyvenime daug dėmesio skiriu knygoms, sportui, šeimai, poilsiui gamtoje, kelionėms. Dabar ir šauliams, žinoma.

Kas man svarbu? Svarbu turėti aukštesnių nei tik materialūs dalykai tikslų. Svarbu kurti, domėtis, gyventi, nesustoti... Negaliu pakęsti apatijos ir abejingumo.

Kas per tą laiką, kai esi šaulė, Tau organizacijoje yra itin patrauklu, o kas ne itin priimtina?

Patrauklu viskas, ypač žavi kovinė dvasia. Tik pati tapusi šaule supratau, kiek daug žmonių tikrai eis ginti Tėvynės, jei prireiktų, kiek daug turime patriotiškai nusiteikusiųjų! Matau, kiek daug jie aukoja: ir laiko, ir finansų, ir idėjų. Lietuvoje istorinė atmintis gyva, daugelis yra tiesiogiai susijęs su trėmimais, kalinimais ir kt., daugelio tėvai, seneliai, giminės yra nukentėję nuo sovietų. Tai, kas vyko, niekada neturi, negali pasikartoti.

Kas gali būti nepatrauklu? Viskas patrauklu, o jei reikia kažkokius dalykus tobulinti, keisti, tai yra visiškai natūralu. Organizacija – tarsi gyvas organizmas, sistema: nuolat auga, plečiasi, keičiasi. Niekada ir niekur pasaulyje nerastume tobulo varianto. Taip ir čia – Sąjunga auga, stiprėja, pasipildo naujais nariais, naujomis idėjomis. Tik vieno dalyko norėtusi šiek tiek daugiau justi – džiaugtis visais nariais ir visais darbais tolygiai. Paaiškinsiu: Sąjunga vienija ir jaunus, ir senus, ir stipruolius, ir ne tokius stiprius fiziškai – daugybę žmonių, užsiimančių įvairiausia veikla: kovine ar intelektualine... Kartais, gal tik man taip atrodo, kad tie, kurie užsiima karyba – daugiau tuo giriasi ir didžiuojasi. O aš norėčiau atkreipti dėmesį, kad žodis kartais turi daugiau galios nei veiksmas... (kadangi pati esu žodžių draugė, nemanau prieštarauti – pritariu šimtu procentų.)

Puikiai žinau, kad daug užsibrėži bei nuveiki. Šiomet šauliai pirmą kartą dalyvavo Vilniaus knygų mugėje, Tavo dėka akcijoje „Šauliai palaiko miško brolius“... Primink, ką dar surengi?

Ištisai ką nors organizuoju. Net nesuskaičiuoju visko. Buvo kraujo donorystės akcija, festivalis „Lituanika“, Vilniaus maratonas... Visokiais būdais viešinu Sąjungą. Dar – filmų peržiūros visiems drauge, rinktinės ar kuopos narių diskusijos, paskaitos, partnerystės su kitomis verslo ar visuomeninėmis organizacijomis paieškos.

Prieš akis – didysis metų renginys – tarptautinė Šaulių sąjungos konferencija „Saugumo situacija Baltijos regione: grėsmės ir atsakas“. Laukia nemenki darbai...

Esame dvidešimt aktyviai dirbančių rengiant konferenciją žmonių. Visi esame pasiskirstę pareigomis

ir uždaviniais. Šalia visuomet yra daug žmonių, pasirodusių prisijungti ir padėti, reikia tik duoti signalą. Taigi laikome kumščius ir laukiame šių metų rezultato. Mūsų šaulių konferencijos tikslas – šviesti ir stiprinti pilietinę gynybą Lietuvoje.

„Tauro“ kuopos 3-iojo būrio šauliai dažnai susitinka. Ne tik pasilabinti, bet veikti

Šios vasaros taktikos pratybų akimirka

Ar sutinki tokių žmonių, kurie Tau sako: „Neturi ką veikti, kad tiek laiko atiduodi Šaulių sąjungai?“ Ką jiems atsakai, jei taip. O gal tikrai neturi ką veikti, kad tiek daug savo asmeninio laiko aukoji šauliams?

Nepatikėsi, niekas tokio klausimo neužduoda. Dažniau sako: „Kokia tu šaunuolė juk dėl mūsų visų tai darai! Ačiū tau.“

Stoji į jų gretas, bet ne vien tik padėkoti. Linkiu neprištigti entuziazmo ir veržlumo.

Sėkmės, Aurelija.

Kalbėjosi Lolita Sipavičienė

Gabijos Diburienės ir A. Katkuvienės
asmeninio archyvo ir nuotraukos

Šiluvos atlaiduose – visos rinktinių vėliavos

Valdas Kilpys

Darganotą rugsėjo 8-osios rytą prie LŠS štabo Kaune nuo ankstyvo ryto šurmuliavo šauliai. Garbės sargybos kuopos vyrai blizgino batus, brandūs šauliai derino savo reikalus, o jaunimas mokėsi rikiuotės pratimų su vėliava (šiais metais pirmą kartą bendroje rikiuotėje dalyvavo ir visos šaulių rinktinių vėliavos). „Nuoširdžiai tikimės, kad lietus šiandien mus aplenks. Juk vykstame į tokią šventą vietą...“, – pušiau juokais sakė LŠS štabo Garbės sargybos kuopos vadas Saulius Slavinskas.

Bažnyčiai minint Švč. Mergelės Marijos gimimą, Lietuvos kariuomenės diena Šiluvoje Švč. M. Marijos gimimo atlaiduose švenčiama nuolat, ir joje kasmet gausiai dalyvauja šauliai. Šių metų pamaldose Dievo Motinos užtarimui buvo patikėtas visų rūpestis dėl taikos pasaulyje, dėkota ir melstasi už karius ir šaulius, jų šeimas ir artimuosius.

Iškilmingą Eucharistijos šventimą katecheze pradėjo Ruklos igulos karo kapelionas mjr. kun. Arnoldas Valkauskas. Jis kvietė iš naujo atrasti savo krikščioniškąją tapatybę, sekant Marijos paprastumo ir paklusnumo Dievo valiai pavyzdžiu. Teisingumas, tvirtumas, susivaldymas ir protingumas – tokios pagrindinės dorybės, kuriose dalyvauja Dievo malonė ir pats žmogus, buvo minimos kun. A. Valkausko katechezėje.

Priešais Baziliką įrengtoje erdvėje šv. Mišias aukojo Lietuvos kariuomenės ordinaras, Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas. Jam koncelebravo Kauno arkivyskupas metropolitas Lionginas Virbalas, arkivyskupijos augziliaras vyskupas Kęstutis Kėvalas, Telšių vyskupas Jonas Boruta, Kauno arkivyskupas emeritas Sigitas Tamkevičius bei kunigai – kariuomenės kapelionai.

Homiliją sakęs arkivyskupas G. Grušas kvietė priimti į širdį Dievo žodį ir jo meilę. Pasak arkivyskupo, šiandien svarbu mokėti atpažinti ir būti atspariems įvairiais informacijos kanalais skleidžiamai dezinformacijai, melo propagandai, siekimui skleisti blogąją naujieną. „Dievo priešas bando įtikinti, kad meilė ir gėris yra neteisingas kelias žmogui, todėl būtina išvengti pralaimėjimo ženklų“, – sakė kariuomenės ordinaras.

Po šv. Mišių trumpą žodį taręs krašto apsaugos ministras Juozas Olekas pasveikino susirinkusiuosius ir pabrėžė ypatingą ryšį tarp motinos ir sūnaus, kuris pasirinko kario kelią. „Manau, kad ši šv. Mišių auka sustiprino mūsų ryšį su Dievu. Čia susirinko žmonės, kurie tiki Dievą ir myli tėvynę bei savo meilę įrodo pasiryžimu tarnauti Lietuvos kariuomenėje, prirėmus, nepagailėti savo gyvybės“, – sakė J. Olekas.

„Kasdieniuose rūpesčiuose nepamirškime to, ką šiandien gavome Šiluvoje“, – išlydėdamas maldininkus linkėjo arkivyskupas G. Grušas. Visų sugiedotas Lietuvos himnas tapo baigiamuoju iškilnių akcentu.

„Žalgiris 2015“: puikiai praleistas laikas, plus naudingos žinios

Valdas Kilpys

Stovyklos lygis keičiasi

Apie „Žalgirį“ šauliai ir „šauliukai“ kalbėjo jau seniai. Tiesą pasakius, šnekos apie šią stovyklą netyla ištiesus metus, tad ir šie metai – ne išimtis. „Žalgiris 2015“ vyko įprastoje vietoje – LK Didžiojo Lietuvos etmono Jonušo Radvilos mokomajame pulke, Rukloje. Tačiau būta ir unikalių patirties: pirmiausia, stovyklai vadovavo LŠS vadas ats. plk. ltn. Liudas Gumbinas. Šiam įvykiui buvo mestos iš tiesų išpūdingos „pajėgos“: 20 trečio kurso kariūnų, už programą buvo atsakingas LKA profesorius, istorikas dr. Valdas Rakutis, stovyklos dalyvių laisvalaikio rūpinosi istorikai Linas Janulionis, Sandra Gaučiūtė. Dviem kuopoms vadovavo brandūs šauliai žemaičiai – Stasys Pauliukas ir Antanas Šliažas, kurie it tėveliai sprendė visas išskylančias „šauliukų“ problemas.

Stovyklos dalyviai buvo suskirstyti į keturis būrius, pavadintus baltų genčių vardais: aukštaičiai, žemaičiai, prūsai ir lietuviai. Bene margiausias uniformų ir sudėties atžvilgiu buvo prūsų būrys, kurį sudarė LŠS giminingos Latvijos organizacijos *Jaunsardze* atstovai (20 narių drauge su instruktoriais) ir iš Ukrainos atvykusių karių šeimų nariai (10 vaikų su vadove Tatjana Jalova).

Lietuvos šaulių sąjungos jaunųjų šaulių tarptautinė, sukarinta stovykla „Žalgiris“ vyksta nuo 2007-ųjų metų. Stovyklos tikslas – neformalaus rengimo pagrindais ugdyti pilietišką, drausmingą, savarankišką, fiziškai aktyvų, sveiką gyvenseną propaguojantį, kūrybišką, savimi pasitikintį ir lyderio savybes demonstruojantį jaunimą. Taip pat siekiama prisidėti prie mokinių užimtumo didinimo ir turiningo jaunųjų šaulių laiko praleidimo.

Specialistų diena

Kiekviena stovyklos diena „Žalgiryje“ turėjo savo specifiką. Suskirsčius jaunuosius šaulius pagal kariškas „profesijas“ (būrio vadas, taiklusis šaulys, ryšininkas, žvalgas ir t.t.) buvo organizuoti atskiri mokymai skirtingų „profesijų“ atstovams.

Bene labiausiai pasisėkė logistams – juos kuravo netoliese įsikūrę amerikiečių kariai, kurie maloniai sutiko pravesti užsiėmimus. Jaunieji šauliai – logistai pirmieji turėjo galimybę savo akimis išvysti ir pačiupinėti galingą amerikietišką logistinę techniką. Rikiuotės aikštėje buvo išrikiuoti *Heavy Expanded Mobility Tactical Truck* (HEMTT), *Palletized Load System* (PLS) ir kitų sistemų sunkvežimiai. Kaip sakė

Žygin...

Kariūnai padėjo jauniems šauliams orientuotis vietoje

Pavargę, bet linksmi

TESEK ŽODĮ

STIPRINK VALIĄ IR KŪNĄ

ŠVIESKIS IR ŠVIESK

GINK LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĘ IR LIETUVIŠKĄJĄ ŽEMĘ

Šaulio įstatai:

1. Gink Lietuvos nepriklausomybę ir lietuvišką žemę
2. Švieskis ir šviesk
3. Stiprink valią ir kūną
4. Būk drausmingas ir mandagus
5. Gerbk ginklą
6. Būk tiesus ir teisingas
7. Tesėk žodį
8. Būk budrus
9. Saugok valstybės turta
10. Brangink šaulio vardą ir Lietuvos garbę

Suformuluavo Vladas Putvinškis 1927 m.

SAUGOK VALSTYBĖS TURTA

2 patarimas. Pasirinkite tarp medžių tokį atstumą, kad dvigubam virvės ištempimui užtektų vienos 10 m ilgio virvės. Tarpas tarp virvių gali būti per plaštakos storį. O tarpas nuo žemės iki pirmos išties-
tos virvės individualiam būstui turėtų būti iki kelių.

3 patarimas. Kad tentai nesusiliestų ir neprarastų šilumą kuriančių oro tarpų, tarp tentų prikai-
šiokite šakelių ar parankinių priemonių. Kad virve vanduo netekėtų į būsto vidų, prieš įėjimą užriškite
vertikalią virvelę.

IŠGYVENIMAS / 8

4 patarimas. Būsto galą užsandarinti galite ir į
vidų užlenkdami bei prie žemės prismeigdami ten-
tų kraštus – kaip vokelį ar saldainį.

5 patarimas. Kuoliukus smeikite kampu į stato-
mą būstą – taip jie geriau atlaikys vėjo šuorus. Vir-
šutiniam tentui tinkamai ištempti gali prireikti prie
jo kilpų pririšti papildomas virvelines kilpas.

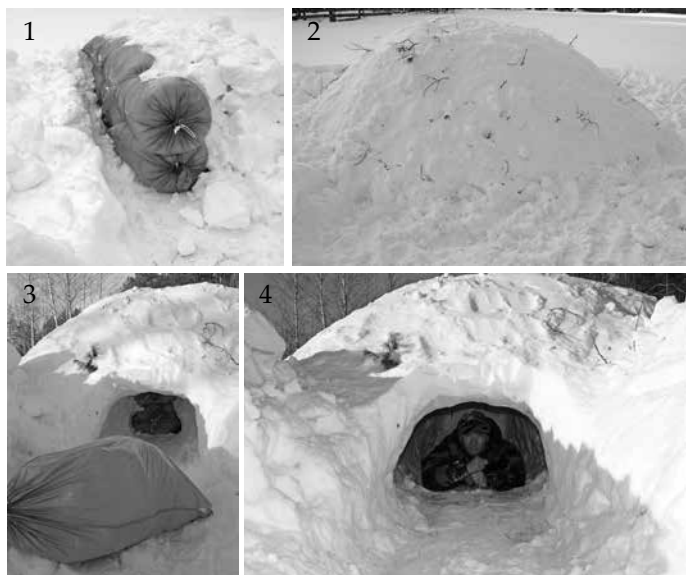

IŠGYVENIMAS / 9

BŪSTAS IŠ SNIEGO

Sniegingą žiemą pasistatyti itin šiltą būstą atvi-
roje vietovėje visiškai realu ir Lietuvoje. Tai sniego
kupolas. Oro temperatūrai esant -10°C , viduje yra
apie 0°C , tad miegas su standartine žygeivio apranga
ir ekipuote yra daugiau nei komfortiškas. Jaukumo
prideda ir tai, kad nereikia nuo šalčio slėpti veido.

Pasirinkus vietą sniego kupolui, svarbu įėjimą
numatyti priešingoje nuo vyraujančių vėjų pusėje.

IŠGYVENIMAS / 4

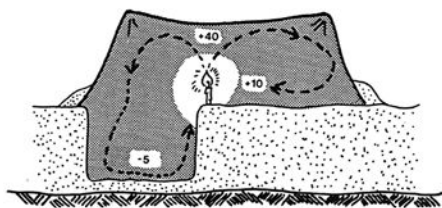

IŠGYVENIMAS / 13

6 patarimas. Kai įsirangysite į miegmaišį, ant šoninės duobės atbrailos į iškastas duobutes įstatykite žvakutes: vieną – ties pečiais, o kitą per ištęstos rankos atstumą. Jeigu būstas pakankamai ilgas, žvakutes galite sustatyti galvūgalyje – bus mažesnė tikimybė jas miegant nuversti. **Būkite atsargūs!**

Saugumo sumetimais žvakeles galite įstatyti į skardines nuo energetinių gėrimų ar pan. Priklausomai nuo oro temperatūros, būsto vidus išsyla iki 0 °C ar net +5+15 °C. Kaip oras cirkuliuoja ant sniego pastatyta ir žvake apšildomame būste, galite pamatyti iliustracijoje.

Kad būtų šilčiau miegoti, striukę užtieskite ant miegmaišio arba miegmaišyje ant savęs. Tokiu

IŠGYVENIMAS / 10

3. Patieskite duobėje eglėšakius ir kilimėlį bei miegmaišį. Būsto galus uždenkite švarku ir kuprine ar palapinsiauste.

DAR KELI PATARIMAI BŪSTUI DVIGUBU STOGU

1 patarimas. Virvių pririšimui prie medžių naudokite smaigtuko ir pririšamąjį mazgą Nr.1 ar Nr.2.

IŠGYVENIMAS / 7

GUOLIS, KAI NETURITE BŪSTO

Gali nutikti ir taip, kad neturėsite anksčiau išvardytų priemonių. Tokiu atveju improvizuokite ir naudokite tą patį sluoksnuotumo principą, taip pat labai kruopščiai pasiruoškite paklotą po saviimi. Atidžiai išstudijuokite toliau pateikiamus piešinius.

1

IŠGYVENIMAS / 14

virves. Galiausiai – būstą, pradėdami nuo apačios, uždenkite tankiu eglėšakių ir samanų sluoksniu. Jei turite neperšlampamos medžiagos, ją taip pat galite kloti ant būsto karkaso. Beje, panašiuose būstuose glausdavosi ir lietuviai partizanai, kurie tvirtino, kad juose būdavo šilta ir patogiu.

IŠGYVENIMAS / 3

apsaugą nuo tiesioginio apšaudymo šaulių ar artileriniais ginklais.

2. Pastatykite dvišlaitę palapinę dvigubu stogu.

Be jau minėtų priemonių, jums gali prireikti maždaug 10 m virvės ir 6–10 metalinių kuoliukų (jeigu norite greitai ir gerai pritvirtinti kraštus prie išalusios žemės; kitu atveju – kuoliukus pasidarysite iš bet kokių pagaliukų). Palapinės kraštines užsandarinkite užversdami žemėmis ar sniegu. Jei labai lyja, gali tekti pagal būsto kraštines iškasti griovelius vandeniui nutekėti.

IŠGYVENIMAS / 6

būdu Jūs sukursite kelis oro tarpus, kurie labai gerai palaiko šilumą (sluoksniuotumo principas).

BŪSTŲ IŠ STANDARTINIŲ PRIEMONIŲ PAVYZDŽIAI

Turint standartinių priemonių, galima labai greitai „pasistatyti“ ir daugiau įvairios konstrukcijos būstų.

Vienšlaitė priedanga su stogeliu

Dvišlaitė priedanga su prie žemės prispaustu kojūgalium

IŠGYVENIMAS / 11

tema, todėl šį kartą plačiau nenagrinėjama). Jų turėjimas savo ekipuotėje ir gebėjimas jas panaudoti gali sutrumpinti būsto įsirengimą iki kelių minučių. Visi variantai autoriaus buvo praktiškai išbandyti temperatūrų skalėje nuo -5°C iki -30°C . Bandymai parodė, kad toliau pateikiami patarimai tikrai padeda išgyventi ir bent minimaliai pailsėti.

BŪSTAS IŠ GAMTINIŲ PRIEMONIŲ

Būstą galite pasistatyti sulenkdami į vidurį ratu išsidėsčiusių (išdėstyto) jaunų medelių ar liaunų karčių viršūnes. Tai padarę tarp šių atramų horizontaliai įpinkite plonesnes šakas, karteles arba

IŠGYVENIMAS / 2

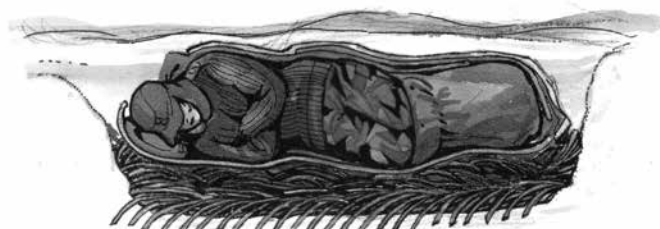
2

3

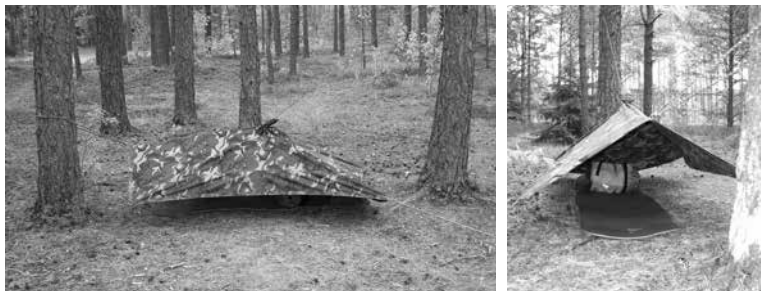

4

IŠGYVENIMAS / 15

Šiltam orui itin tinkanti priedanga nuo saulės ir lietaus (pakabinimui naudojamos gumos su kabliais).

Priedanga panaudojant tentą ir nugriuvusį medį

Grupės sudėtyje galite pasistatyti ir bendrą būstą. Jame bus šilčiau ir psichologiškai komfortiškiau. Visi statybos principai yra tokie patys kaip ir renčiant vienviečius būstus.

IŠGYVENIMAS / 12

Tada sniege iškasamas šiek tiek ilgesnis nei žmogaus ūgis griovelis. Į jį dviem aukštais suguldomi sniego pripildyti plastikiniai 120–160 ltr. talpos maišai. Jie apkasami sniegu supilant maždaug 3,5–4 m diametro ir 1,5 m aukščio kauburį. Šiame etape svarbu sniegą reguliariai presuoti. Po to į kauburį tankiai prismaigstoma 30–40 cm ilgio šakelių, kurios sustiprina sniego kupolo konstrukciją, o ant viršaus dar užberiamas sniego. Tuomet atsargiai vienas po kito (pradedant nuo „antro“ aukšto) ištraukiami maišai ir padailinama susidariusi išgaubta ertmė. Pagal poreikį įrengiamos sniego lentynėlės, įėjimas uždaromas kuprine.

BŪSTAS IŠ DVIEJŲ TENTŲ

Kiekvienam žmogui patartina tarp savo daiktų turėti palapinsiaustę/pončo, geriausia net dvi arba vietoj antrosios neštis polietileno gabalą (2x3 m). Puikus sprendimas yra ir du tentai (2x3 m). Tai pačios patogiausios, lengviausios, pigiausios ir universaliausios būsto įrengimo priemonės. Jomis naudodamiesi galite pasistatyti individualų dvišlaitį būstą dvigubu stogu, kuris jus apsaugos nuo negandų net esant daugiau kaip –30°C temperatūros. Įrengimo eiga ir priemonės:

1. Iškaskite individualų apkasą/duobę gulomis, šoninį pylimą (brustverą) suformuodami bent 20 cm nuo duobės krašto. Tiesa, galima apsieiti ir be duobės, tačiau ji suteikia papildomos erdvės bei

IŠGYVENIMAS / 5

Būstai

Ats. mjr. **Albertas Daugirdas**

Šaulys, kariuomenės kūrėjas

Tęsiame (pradžia 1-ajame „Trimito“ numeryje) straipsnių išgyvenimo ekstremalioomis sąlygomis ciklą.

Dažna su išlikimu susijusi situacija į ją pakliuvusius asmenis verčia ilgesnį ar trumpesnį laiką likti vienoje vietoje, t.y. iš esmės būti pasyviais, nejudriais. Tokią būklę gali lemti ir patirtos traumos, sužeidimai, sušlapimas ar organizmo nusilpimas dėl maisto ir vandens trūkumo. Pridėjus dar nepalankias oro sąlygas – vėją, kritulius, karštį ar šaltį – organizmas patiria didžiulius išbandymus, stengdamasis subalansuoti kūno temperatūrą. Taigi labai svarbi tampa šiluma, užuovėja, kurią suteikia būstas, taip pat šilumos šaltiniai – ugnis, šiltukai, užklotai. Tai aktualu net vasarą.

Šioje apžvalgoje aptarsime tik kelis iš būstų ar guolių tipus, kuriuos galima būtų pavadinti ne visai tradiciniais arba taikytiniais tik ekstremaliais atvejais. Juos įrengiant daugiausia naudojamos standartinės, žmogaus pagamintos priemonės (būstų statyba vien tik iš gamtinių, parankinių priemonių yra atskira

IŠGYVENIMAS / 16

IŠGYVENIMAS / 1

BŪK BUDRUS

BŪK TIESUS IR TEISINGAS

GERBK GINKLĄ

BŪK DRAUSMINGAS IR MANDAGUS

BRANGINK ŠAULIO VARDĄ IR LIETUVOS GARBĘ

LŠS vadas ats. plk. ltn. L. Gumbinas jauniems šauliams prisegė naujus pareigybinius ženklus

Vyksta kova naudojant lazerinius ginklus

Sąjungininkų iš JAV technika išpūdinga

Lietuvoje tarnaujantis JAV karys J. J. Rojek, šauliai galėjo išvysti praktiškai visą sąjungininkų naudojamą logistinę techniką. Negana to, jiems buvo leista lipti į kabinas ir net užvesti kai kurias transporto priemones. „Galingai...“ – pasakė jaunas šaulys, timpelėjęs garsinio signalo virvutę ir sudrebinęs karinį dalinį traukinio leidžiamą garsą primenančiu ūkimu.

Šaulys ats. mjr. Albertas Daugirdas kalbėjo itin aktualiomis temomis, taip pat demonstravo kai kurias išgyventi sudėtingose situacijose padėsiančias technikas. Lietuvos geopolitinei situacijai aptarti ant žemės buvo sukurtas Lietuvos žemėlapis su strateginiais objektais, kurių lokaciją žymėjo šauliškos beretės. Nemažai susidomėjimo sukėlė ir karo inžinierių atsivežta įranga bei karo policijos užsiėmimai, kuriuose jaunieji šauliai galėjo susipažinti su jų naudojamomis spec. priemonėmis.

Beje, tą pačią dieną stovykloje lankėsi LR Seimo pirmininkė Loreta Graužinienė. Drauge su KAM viceministru Antanu Valiu, LR Prezidentės patarėju Vilmantu Vitkausku, kitų karinių dalinių vadais apžiūrėjo „šauliukų“ užsiėmimų vietas, bendravo su pačiais stovyklos dalyviais.

Kiekvienoje mokymo vietoje jaunieji šauliai sužinojo ką nors naujo. Sporto instruktoriai, gaisrininkai – gelbėtojai ar šauliškos ideologijos meistrai po mokymų grįžo su nauju žinių bagažu.

Šaulio diena

Ar gali būti šaulių stovykla be šaudymo? Savai-me suprantama, kad nelabai. Šiomet jaunieji šauliai turėjo puikią galimybę per vieną dieną susipažinti su praktiškai visais neletaliniais ginklais. Lazeriniai šautuvai, šratasvydis, dažasvydis, pneumatiniai šautuvai – viskas buvo išbandyta „savo kailiu“. Mokomojo pulko prieigose augantys miškai tapo puikia kovų arena. Atskirų jaunųjų šaulių susižavėjimo šūksnių sulaukė situacinio šaudymo rungtis. Ginkluoti šratasvydžio šautuvais (Colt A4 kopijos) jie vykdė įvairius pratimus poromis judėdami su ginklais ir pridengdami vienas kitą bei šaudydami į medžiuose sukabintus taikinius, imituojančius priešą.

Jokia naujiena, kai dažasvydis vyksta miškingose vietovėse, tačiau lazeriniai ginklai miškuose naudojami itin retai. Tai veikia uždarų patalpų „ginklas“. Tačiau jaunieji šauliai taktikavo miškuose būtent su lazeriniais ginklais. Skambant garsiems „Dengiu/einu!“ šūksniams ir mirkčiojant identifikaciniams diodams ant kovotojų galvų miškas atrodė iš tiesų neįprastai. Vakarp prapliupęs lietus kiek pakoregavo planus, tačiau, pasak visų šnekintų jaunųjų šaulių, diena buvusi išties įsimintina.

Latviai ir ukrainiečiai tuo metu lankėsi Kaune. Apžiūrėtas Vytauto Didžiojo karo muziejus, aplankyta Viešojo saugumo tarnyba (VST) prie VRM, pasi-vaikščiota po miestą. Koordinatoriaus, šaulio Haroldo Daublio teigimu, svečiams bene labiausiai patiko vizitas pas VST pareigūnus, kurie pademonstravo naudojamą įrangą, papasakojo apie tarnybą. Pasak daug su ukrainiečiais bendravusio H. Daublio, sve-

čiai nuolat užsimindavo ir pasvajodavo, kad pas juos šalyje taip pat atsirastų panaši patriotinė dvasia jaunimą auklėjanti organizacija.

Vakarop vyko žaidimas „Žalgiris“, kurio esmė yra „nukauti“ kuo daugiau priešų karių. Tai itin unikalus žaidimas, kurio metu netrūksta karnavalinio šurmulio, sportinio įkarščio ir kariško entuziazmo. Anot žaidimą organizavusio L. Janulionio, šiemet veiksmas vyko kur kas didesnėje teritorijoje, todėl ėgavo naujų atspalvių. „Šis žaidimas reikalauja lyderių ir strateginio mąstymo. Tiesiog lakstydamas savo komandai pergalės neatneši“, – sakė L. Janulionis.

Šį kartą nugalėtojų nebuvo. Kaip dažnai nutinka, žaidimas pasibaigė būtent tuo momentu, kai žaidžiantieji galutinai suvokė jo esmę ir pradėjo naudotis prieblandos, komandinio mąstymo ir vadovavimo privalumais. Tačiau karių poilsis yra svarbus ir Mokomojo pulko budėtojo prašymas buvo įvykdytas – pulke įsivyravo ramybė.

Žygis

Žygis į poligono miškus prasidėjo gana neįprastai: prieš tai buvo atliktas vadinamasis „psyops'as“ – jaunieji šauliai laikyti nežinioje, skleisti įvairūs gandai apie žygį, stovykloje sklاندė neramios kalbos. „Mane paliks vieną naktį miške ir reiks pačiai grįžti?“ – prieš pat žygį nerimo neslėpė jaunoji šaulė. Vienas iš kuopų vadų, žemaitis iki kaulų smegenų, Antanas Šliažas juokavo, kad tokiu atveju reikalingas „šniūrelis ir medus“, kad meškos pačios jus surastų ir namo parneštų...

Kariūnų nuostatos buvo griežtos, bet teisingos: nuo pirmų minučių miške žygeiviai judėjo tik taktiniu žingsniu. Dažyti veidai, jokių kalbų ir akylus žvilgsnis – tokiais nuotaikomis „šauliukai“ mokėsi įvairiausių taktikos gudrybių ir sulaukė vakaro, kuris žadėjo dar didesnių nuotykių.

Galingu džipu ratuota iš kariūnų sudaryta Imitacijos grupė žygyje esantiems jauniems šauliams pateikdavo įvairių staigmenų. Buvo organizuojamos pasalos, užpuolimai, imituojamos kitos veiklos, kad žygiuojantieji neturėtų atilsio.

Imitacinės grupės narys, kariūnas Mintautas Šukys pasakojo, kad tamsa buvo jų sąjungininkė. „Kelis kartus priėjome prie „šauliukų“ labai arti, gal per du metrus, ir jie mūsų nepamatė. Nebuvo nei mėnulio, nei kokio kito šviesos šaltinio. Tada pradėjome šaudyti imitaciniais šoviniais ir ne juokais išgąsdinome. Jiems tai buvo didelis netikėtumas, bet žygio dalyviai, kiek supratau, nepasimetė ir pradėjo atsitraukinėti gana organizuotai“, – pasakojo M. Šukys.

Miške praleidusių kupiną įvairių pavojų, netikėtumų ir drėgmės naktį žygio dalyvių veidai bemat nušvisdavo pasiekus Mokomojo pulko teritoriją. Prie pačių stovyklautojų rankomis suręstos „triumfo arkos“ su „Žalgiris 2015“ emblema viršuje grojo muzika, skambėjo aplodismentai. Pagarbą žygeiviams atidavė LŠS vadas ats. plk. lt. L. Gumbinas, o abipus kelio sustoję pratybų štabo nariai, traumas gavę „šauliukai“ ir kiti gausiai plojo ir skandavo pasitikdami iššūkį įveikusius žygio dalyvius.

Pasak alytiškio jaunojo šaulio Mindaugo Ambrašiūno, žygis buvęs išskirtinis. „Nors šiek tiek lašnoj, bet tai nesugadino mums nuotaikos. Buvo labai įdomu. „Taktikavome“ visą laiką: atsitraukimas, manevrai, apšaudymai, žvalgyba. Grįžimas apskritai nuostabus. Kai pamačiau tiek sutinkančių, motyvacija pašoko iki dangaus“, – sakė M. Ambrašiūnas. LDK Kęstučio šaulių 7-osios rinktinės jaunoji šaulė Lidija Šneidraitytė tvirtino, kad miške naktį nėra baisu. „Kai netoliese jauti draugo petį, tai gali įveikti visas kliūtis“, – sakė „šauliukė“.

Po pietų, truputį pailsėjęs visų išrikiuotųjų „šauliukų“ laukė staigmena: ats. plk. lt. L. Gumbinas, pasveikinęs visus, sėkmingai baigusiuosius žygį, pranešė, kad kiekvienam stovyklos dalyviui dovanojama ledų porcija, unikalūs lipdukas ir šviesą atspindinti juostelė. „Tai smulkmena, tačiau ji yra jūsų ryžto ir stiprybės įvertinimas. Nešiokite su pasididžiavimu“, – sakė ats. plk. lt. L. Gumbinas.

Vakare stovyklautojų laukė ant laužo keptos dešrelės, muzika ir improvizacijų vakarėlis, pasibaigęs nuotaikingomis „krikštynomis“.

Vietoje pabaigos

Anksčiau ar vėliau, tačiau bet kokioje stovykloje ateina laikas, kai visi paskutinį sykį išsirikiuoja. Daugelis atvirai prisipažino, kad išvykti nenori. Net kuopos vadas S. Pauliukas, su kuriuo teko garbė drauge gyventi visą stovyklos laiką, atvirai prisipažino, kad grįžimas į kasdieninių rūpesčių perpildytą būtį po tokios stovyklos yra kiek nelinksmas dalykas. Jaunoji šaulė Aistė Bogdanaitė tvirtino, kad „nėra gražesnio vaizdo bei geresnio jausmo, kai visa tai patiri savu kailiu“. Ukrainietės Nastios Pavliuk teigimu, nors atvykusieji iš Ukrainos vaikai tikėjosi kiek laisvesnės, ne tokios kariškos aplinkos, tačiau buvimas drauge su būriu naujų draugų tikrai nepašalino. „Nuoširdžiai tikiuosi, kad čia užsimezgsios pažintys nenutrūks drauge su stovyklos pabaiga“, – sakė pašnekovė.

Instruktoriai, štabo darbuotojai ir svečiai buvo apdovanoti gausiais jaunųjų šaulių plojimais ir šūksniais. Atėjo metas skelbti šios stovyklos nugalėtojus. „Simboliškai galime sakyti, kad pirmąją vietą laimėjo mūsų svečiai iš Latvijos ir Ukrainos. Tad simbolinę pirmąją vietą skiriame Prūsų būriui“, – sakė ats. plk. lt. L. Gumbinas. Pasak jo, visada sunkiais momentais lemiamą reikšmę turi moralė, todėl geriausiu buvo paskelbtas Lietuvių būrys. Turbūt natūralu, kad geriausiu skyriumi tapo šio būrio trečiuoju numeriu pažymėtas skyrius.

Stovyklos vėliavai besileidžiant žemyn Latvijos *Jaunsardze* atstovus prižiūrėjęs instruktorius Edmunds Mikelsons atviravo, kad jį labiausiai sužavėjo kiekvieną rytą ir vakare su didžiule pagarba keliamos ir nuleidžiamos vėliavos vaizdai. „Tuo metu gali išgirsti kaip ošia medžiai ir šimtai rikiuotėje stovinčių karių ir šaulių atrodo kaip vientisas, stiprus organizmas. Ilgai dar prisiminsiu šią patirtį...“, – sakė latvis.

Baltijos šalių karinėse sporto žaidynėse jaunieji šauliai nugalėjo ne tik karštį

Eglė Ramanauskaitė

LDK Kęstučio šaulių 7-osios rinktinės šaulė

Rugpjūčio 11–13 dienomis Rygoje vyko 13-osios Baltijos šalių karinės sporto žaidynės, kuriose dalyvavo ir jaunieji šauliai. Varžybas organizavo Latvijos nacionalinės karinės pajėgos.

Jaunųjų šaulių komandai atstovavo LDK Kęstučio šaulių 7-osios rinktinės jaunieji šauliai Vakarė

laimėjimais baugino varžovus latvius bei estus ir nuolat tapdavo partneriu ant apdovanojimų pakylės. Deividas Kliučių ruožė 12–15 metų dalyvių grupėje laimėjo antrąją vietą. Kliučių ruožą lengviausiai įveikė broliai latviai, kuriems turbūt padėjo ir kažkodėl palaikymo kovojant su estais negailėjo jaunieji lietuviukai.

Pasirodę ne itin stiprūs davėme pagrindo varžovams atsipalaiduoti. Apsimetėme, kad tai buvo iš anksto apgalvota strategija. Antros dienos rytą laukė 500 metrų distancijos krosas jaunesniesiems ir 1000 metrų vyresniesiems. Lietuviai į rungčių atvy-

ko pailsėję: išsimaudėme prie Nacionalinės gynybos akademijos, kurioje gyvenome, esančiame ežere Kišežers. Komanda buvo susitelkusi, nusiteikusi optimistiškai, vienas kitą palaikė, nestigo teigiamų emocijų. Mikroklimatas buvo puikus. Tad šiandien ir atsigriebėme penkiagubai – susižlavėm net penkis medalius: jaunesniųjų grupėje Deividas Stankevičius – I vieta, Gintaras Bataitis – III vieta. Mergaičių grupėje Vakarė Galinaitytė užėmė I vietą. Lietuviai bėgime išsiveržė į priekį iškart po starto ir nė akimirkos neleido varžovams priartėti bei aplenkti. Intriguojanti kova vyko ir tarp vyresniųjų bėgikų. Darius Ozgirdas pirmus 700 metrų vijosi virtinę varžovų, o likusius 300 metrų atidavė visas jėgas ir aplenkė pirmaujančiuo-

sius, mynė lyderiui ant kulnų, bet liko antras, atsilikęs nuo aukštaūgio esto Taavi Perv vos keturiomis sekundėmis. Miglė Aleksandravičiūtė vyresniųjų grupėje užėmė antrąją vietą. Finišė ją draugai „išprausė“ vandeniu.

Iškart po rungtiesėjome atsiimti apdovanojimų. Tai šauliškiausias, draugiškiausias ir pompastiškiausias pasirodymas. „Apsišarvavome“ lietuviška ir šauliška atributika, vėliava, o triukšmingas komandos narių palaikymas bei garsus, ryžtingas nugalėtojų tariamas „Tėvynės labui“, skambėjo patriotiškiau už santūroką latvių ir estų šūksnį. Atrodė, kad ir kokią vietą užimtų mūsų jaunieji šauliai, širdyje jie vis tiek jautėsi nugalėtojais ir mokėjo džiaugtis bet kuo, ką uždirbo savo jėgomis.

Viršuje iš kairės: Darius Ozgirdas, Miglė Aleksandravičiūtė, Vakarė Galinaitytė, Deividas Stankevičius, Gintaras Bataitis, apačioje iš kairės: Kazys Pamedytis, Tadas Vaičaitis, Ignas Ražukas, Aironas Biliūnas, Antanas Sutkus

Galinaitytė, Miglė Aleksandravičiūtė, Darius Ozgirdas, Gintaras Bataitis ir Antanas Sutkus, Žemaitijos šaulių 8-osios rinktinės jaunieji šauliai Deividas Stankevičius, Kazys Pamedytis, Tadas Vaičaitis ir Aironas Biliūnas bei Karininko A. Juozapavičiaus šaulių 1-osios rinktinės jaunasis šaulys Ignas Ražukas. Komandą lydėjo ir varžybose palaikė vadovės šaulės Toma Valančiūtė ir Eglė Ramanauskaitė.

Pirmą dieną teko įveikti gana sudėtingą kliūčių ruožą. Kepinant 38 laipsniams karščio! Kaitra, kelionės nuovargis, tam tikra sumaištis sprendžiant įsikūrimo ir dalyvavimo rungtyse klausimus kiek sutrukdė sėkmingai startuoti. Gąsdino neišmėginta kliūčių trasa, tad rezultatais dauguma negalėjo pasidžiaugti, išskyrus Deividą Stankevičių, kuris visas tris dienas

Pietūs. Vieni snaudė, ištvermingesnieji išėjo patyrinėti Rygos, bet netrukus grįžo, nes laukė granatų mėtymas į taikinius. Lauke – pati aukščiausia temperatūra, pavėsio beveik nebuvo, padėta vandens, kuris nuo kaitros veik baigė užvirti. Bet ne tai svarbiausia. Kartą paragavę negalėjome sustoti: medalių ir pergalių buvome ištroškę labiau nei vandens. Stebėjome, žavėjomės, kaip varžovai mėtė, kokias įmantrias taikymosi ir mėtymo technikas naudojo, bet mes ne prastesni. Tarp jaunesniųjų šaulių taiklumu nepralenkiamas buvo G. Bataitis. Antrąją vietą užėmė Antanas Sutkus. Dar tos dienos rytą jurbarkiškiečiai Gintaras ir Antanas – vieninteliai iš berniukų – nepatingėjo išeiti į lauką ir pamėtyti lėkštės. Gal tai jiems padėjo? Vyresniųjų grupėje antrą geriausią rezultatą pelnė Tadas Vaičaitis, aky-lai ir budriai stebėjęs priešininkų granatų mėtymo veiksmus ir mokėsis iš jų klaidų. Matyt, Tado santūrumas, atidumas ir kruopštumas priviliojo antrosios vietos medalį. Į apdovanojimus ėjome tokie pat bauginančiai ryškūs, sirgališkai pasidabinę ir laimingi dėl draugų pergalių.

Trečią rytą pabudome tarsi per ilgai miegoję ant laurų. Kilome į vieną iš svarbiausių rungčių – šaudymą pneumatiniiais šautuvais. Gaila, nepasisekė. Galbūt mūsų jaunieji šauliai šaudė ne taip blogai, bet varžovai buvo stipresni. Šaudymo pneumatiniiais šautuvais 12–15 m. grupėje pirmas tris pozicijas užėmė latviai, o ketvirtoji liko Deividui, trečiosios vietos nepasiekusiam dėl vieno apmaudaus taško. Vyresniųjų grupėje penkias pozicijas negailestingai susišlavė šeimnininkai latviai. Išanalizavome rezultatus: lietuviams vis tik sekėsi geriau nei estams, tad komandinėje neoficialioje įskaitoje likome antri.

Kiek nusimine, nes jau spėjome išlepti nuo laimėjimų, popiet vykome priimti dar rimtesnį iššūkį ir dalyvauti paskutinėje, daugumos nebandytoje rungtyje – plaukime. Nerimas prieš rungtį. Nepatikrintos ir sunkiai apčiuopiamos kiekvieno galimybės. Duota laiko pratyboms. 50 metrų, pasirodo, lengviau įveikiama distancija, nei manėme iš pradžių. Baseinas modernus. Varžovė latvė pasidžiaugė, kad čia treniruojasi beveik kasdien. Ignas pasigyrė, kad treniruojasi natūraliuose Lietuvos telkiniuose. Į kaimynus žvelgėme pavydžiai. Nors buvo leista rinktis starto vietą – iš vandens ar nuo pakyls – Vakarė įveikė baimę ir nėrė į vandenį nuo starto pakyls. Plaukė laisvu stiliumi ir distanciją įveikė nugalėjusi save. Miglė taip pat įveikė nerimą,

įgavo pasitikėjimo ir individualios rungties plaukimo rezultatus komandinėje estafetėje pagerino net 11 sekundžių. Darių Ozgirdą nuskriaudė aukštaūgis estas – išoko į vandenį anksčiau laiko. Kiti varžovai išoko laiku. Pasigirdo sirena, stabdanti rungtį. Kiti išgirdo, o Darius vandenyje, atsijungęs nuo garsų, veržliai rankomis irklavo finišo link. Šaukėme: „Dariau, stok!“ Bet Darius atkakliai yrėsi į priekį. Tik paplaukęs apie 40 metrų pagaliau buvo sustabdytas teisėjo. Matome, kad rezultatas pretenduoja į prizinį. Gaila. Išsireikalavome bent trijų minučių pertraukėlės. Visi startavo iš naujo. Varžovai vėl vandenyje. Aukštaūgiui estui jo paties klaida išėjo į naudą. Paskutiniame penkete jis išplaukė pirmas ir pelnė trečiąją vietą. Darius distanciją šikart įveikė daug lėčiau. Suprantama – jėgos išeikvotos. Nesitikėjome kažko ypatinga, bet apdovanojimų ceremonija vėl maloniai nustebino. Deividas vėl lyg kasdien į mokyklą pėdino link apdovanojimų pakyls atsiimti antrosios vietos medalio. Vyresniųjų grupėje

Iš berniukų pirmas bėga Deividas Stankevičius, antras – Airondas Biliūnas, iš mergaičių pirmą – Vakarė Galinaitytė

greičiausiai estui Kristo Metuss nusileido Ignas Ražukas. Estafetinių rungtų likome treči. Iš baseino grįžome laimingi, nes gavome daugiau, nei tikėjome.

Tarp rungčių jaunieji šauliai rado laiko su savo varžovais iš Latvijos ir Estijos sužaisti draugiškas krepšinio ir tinklinio varžybas. Ne tik džiaugėmės krepšinio rezultatais, bet ir klausėme, kodėl žaidynėse šios rungties nebuvo. Pasiguodėme: „Todėl, kad mes ne Lietuvoje – krepšinio šalyje.“ Kitamet Lietuva rengs žaidynes, tad turėsime teisę rinktis. Toma realistiškai pašmaikštavo: „Tebūnie krepšinis vandenyje. Visi galės atsiskleisti.“

Ačiū latvių organizatoriams – Lietuvos jaunimas grįžo patenkintas.

Rinktinės archyvo nuotr.

„Home guard“ žaidynės: jaunieji šauliai kankynes Švedijoje atlaikė

Modesta Skinkaitienė

Šaulių studentų korporacijos „Saja“ narė

Kasmet rinktinė Lietuvos jaunųjų šaulių komanda dalyvauja „Home guard“ žaidynėse Švedijoje. Šie metai – ne išimtis. Tik jaunuolių atranka į Švediją vyko kiek kitaip: kelialapį į žaidynes teko nusipelnyti puikiu pasirodymu jaunųjų šaulių-sportininkų stovykloje. Patys motyvuočiausi ir sportiškiausi pasirodė esą jaunieji šauliai iš Kauno, Tauragės, Alytaus ir Vilniaus regionų.

Beveik visiems kelionė keltu per jūrą buvo pirmoji, taigi ir įspūdinga. Būtina paminėti, kad jaunuoliai puikiai atstovavo Sąjungą: kelte vilkėjo šaulišką uniformą, tad sulaukdavo klausimų iš bendrakeivių apie šaulius, jų veiklą, siekius. Atvykę į Nynashamn miestelį turėjome keletą valandų po jį pasižvalgyti. Popiet mūsų pasiimti atvyko švedų Hemvarnets Stridsskola atstovas ats. št. mjr. Bergson, kuris visą viešnagę Švedijoje mumis rūpinosi. Dar valanda kelio autobusu, ir pasiekėme Vallinge miestelį, kuriame įsikūrusi Hemvarnets Stridsskola, sukarinta mokykla, kur mokosi ne tik jaunimas, bet ir šauliai (arba kadetai) instruktoriai įvairiausių karinių dalykų – pradedant žvalgyba, baigiant ginklų naudojimu. Daugumą dalykų turime galimybę praktikuotis ir mes Lietuvoje, tačiau resursai Švedijoje yra daug didesni.

Aštuoni jaunieji šauliai suskirstyti į dvi mišrias komandas, kurioms vadovavo ir dvasiškai bei visiškai kitaip palaikė vadovai Arvydas Savickas ir Modesta Skinkaitienė. Pirmąją dieną pratinomės prie švediškos aplinkos bei mažo kalibro ginklų juos išbandyti treniruotėje. Gavę rytdienos žaidynių instrukcijas pirmąjį vakarą leidome šiek tiek laisviau. Jaunimas susipažino su būsimais „konkurentais“, kurie vėliau tapo draugais, ypač latviai, mat nereikėjo vertėjų – susikalbėti nebuvo sunku. Įdomu buvo stebėti skirtingų šalių jaunimą: estai ramūs, bet veikia nors ir lėtai, tačiau strategiškai. Neblogai pasirodė jų merginos, užėmusios pirmą vietą po grupyje. Latviai panašūs į mus: atrodo kovingiau, yra triukšmingesni, bet tokie ir turi būti laimingi, jauni žmonės. Švedai dar kitokie. Nors dauguma jų 16–18 metų amžiaus, tačiau išvaizda suaugusio žmogaus: ūgis, kompleksija, barzdos, santūresnis bendravimas, disciplinuotumas, žodžiu, visi šiaurietiško būdo komponentai.

Žaidynių dieną sekundžių tikslumu komandos pajudėjo į kontrolinius punktus, kuriuos turėjome susirasti patys. Naudodamiesi žemėlapiu, žinoma. Nebuvo sunku. Punktuose laukė užduotys, kurias komanda turėjo įveikti: buvo sumuojamas koman-

Pasirengę nugalėti

Buvome susikirstyti į dvi mišrias komandas

Pietietiškomis „siestoms“ laiko neturėjome

dinis rezultatas. Taigi, šaudėme, mėtėme granatas, nustatinėjome atstumus, įveikinėjome labai įdomų ir ganėtinai sudėtingą kliūčių ruožą, įveikėme linksmą rungtį staigmena, kurią sunkoka nupasakoti, o vakare dalyvavome orientavimosi sporto sprinto varžybos. Neįmanoma apsaityti, kokios emocijos Švedijoje verda dėl orientavimosi sporto. Neįmanoma. Kaip žinia, švedai pasaulyje yra vieni iš stipriausių orientacininkų, todėl emocijos ten panašios, kaip Lietuvoje žiūrint krepšinį. O mūsiškiams, nepratusiems bėgioti uolėtais kalnynais šis orientacinis buvo tikras jėgų išbandymas. Tačiau viskas praėjo sklandžiai, be didelių traumų. Po ganėtinai sunkios dienos, kuri, pasirodo, buvo tik „apšilimas“, jaunimas turėjo laisvalaikį – vėl vyko neformalus tarptautinis bendravimas prie milžiniško ežero ar pamiškės. O vyresnieji vadovai dalyvavo dalykiniame komandų vadovų susitikime gvildeno svarbias temas.

Antroji diena buvo šiaurietišškai sunki, nes pareikalavo daug jėgų, tad pietietiškomis „siestoms“ laiko visai neliko. Komandų vadovai vos spėjo bėgioti iš paskos Švedijos kalvagūbriais paskui nežinia iš kur tiek daug jėgų turintį Lietuvos jaunimą. Kai dar saulės nesimatė, išbėgome į trasą. Viskas vyko „handikapo“ principu: komandos buvo išleidžiamos atsižvelgus, kiek vakar atsiliko nuo lyderių. Kiekvieno tikslas – atlikti užduotis kuo greičiau. O užduočių į valias. Visų pirma, bėgome orientacinį, kurio metu reikėjo surasti tris punktus (Lietuvoje gal tai pasirodytų mažai, bet Švedijoje tai buvo kokie 4–5 km). Finišavus iš karto gavome du žemėlapius, o ten 9 punktų orientacinio trasa. Trasą pasidalijome į dvi dalis, ir abi lietuvių komandos išbėgo išsiskaidę, o finišuodami susitiko ir lėkė šaudyti. Trasoje užtrukome apie dvi valandas. Nors buvome šiaurėj, prakaitas žliaugė. Šaudymo pozicijose visus šovinius per trumpą laiką reikėjo ne tik iššaudyti, bet ir pataikyti, nepataikius bauda apibėgti ratą. Mūsiškiai iš 22 šūvių nepataikė maždaug po 15, tad teko bėgti susikibus 15 ratų. Vaizdas pritrenkiantis. Po šių šiaurietišku „kankynių“ jau norėjosi sušukti: „Finišas“. Tačiau tai nebuvo pabaiga. Pasibėgi jusiesiems ratus instruktorius parodė kryptį link kažkur. Kažkur nuėję vėl gavome žemėlapi (širdy garsiai šaukiau: „Orientacinis užkniso juodai!“, bet niekas negirdėjo). Garsiai paklausiau: „Ar jūs juokaujate?“, atsakė: „Ne“. Ir vėl bėgome orientuodamiesi į namus. Atstumas ganėtinai ilgas, o pakeliui kontroliniai punktai. Tai buvo riba, kurią peržengėme ir įveikėme. Grįžę negalėjome patikėti, kad viskas baigėsi.

Po visų vargų apdovanojimai. Galime pasidžiaugti, kad jaunieji šauliai pasirodė patenkinamai. Bendroje įskaitoje 1-oji komanda užėmė 27 vietą, 2-oji – 46 (iš viso dalyvavo daugiau nei 70 komandų). Tarp mišrių komandų (jų buvo 29) 1-oji komanda užėmė ganėtinai aukštą – 6-ąją vietą, 2-oji – 16-ą.

Patirtis įgyta, išpūdžiai neįkainojami, kelionė pavykusi, visko daug pamatyta. Švedija yra gerai.

M. Skinkaitienės ir A. Savicko nuotr.

Tik nuotraukose viskas atrodo juokingai lengva

Nei akimirkos ne valia pamiršti – esame komanda

Suvaldyti emocijas taip pat buvo viena iš užduočių

Ginkluotas pilietis

Dr. Vytautas Jokubauskas

Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas

Lietuvos šaulių sąjunga – viena iš seniausių Lietuvos organizacijų, veikusi tarpukariu, išeivijoje ir atsiėmusi Lietuvoje Sąjūdžio metais. Po ketverių metų – 2019 m. – Sąjunga švęs 100 metų jubiliejų. Kokie ir kaip šauliai pasitiks šventę?

Sunku įvardyti, ar per daugiau nei ketvirtį amžiaus po atkūrimo LŠS rado savo kelią, kuris būtų aiškus ir kryptingas. Jeigu ne Rusijos agresija prieš Gruziją ir ypač karas su Ukraina, o dėl to pakitusi saugumo aplinka regione, matyt, mažai kas Lietuvos visuomenėje būtų atkreipęs dėmesį į šaulius, nes daugumai žmonių stereotipiškai Sąjunga asocijavosi su vaikų bei senjorų organizacija. Padėtis staigiai pakito, bent jau sostinėje. LŠS sulaukė naujų narių antplūdžio, žiniasklaida vis praneša apie naujų šaulių priesaikas, susikūrusias naujas kuopas. Šauliais Vilniuje panoro tapti politikai, žinomi visuomenės veikėjai, menininkai. Valstybės vadovai, karinė vadovybė, gynybos „ekspertai“ kaip mantrą kartoja, kad stodami į LŠS piliečiai prisideda prie šalies gynybinių pajėgumų stiprinimo, valstybės saugumo. Ir ištis kiekvėbė niekada nėra pakenkusi, ypač jeigu dėl to nenukenčia kokybė.

Tačiau ką šiandien reiškia būti šauliu? Negi užtenka deklaratyvaus lozungo – „mylėti Tėvynę ir būti patriotu“? Tai, aišku, būdinga absoliučiai daugumai žmonių, tik skiriasi Tėvynės, meilės jai ir patriotizmo sampratos. Kad kelio paieškose nenudreifuotume takeliu, puikiai pasitarnaus Šaulių sąjungos ideologijos, veiklos ir misijos istorijos analizė bei permąstymas siekiant minėtą patirtį adaptuoti XXI a. sąlygoms.

1919 m. LŠS kūrėsi Kaune kaip Lietuvos sporto sąjungos skyrius. Galima ilgai diskutuoti, kiek prie jos įkūrimo prisidėjo Matas Šalčius, Vladas Putvinskis, Antanas Žmuidzinavičius ar kiti žymūs tarpukario visuomenės veikėjai, juolab, kad LŠS kuriama buvo Kaune, o provincijoje ji ėmėsi vienyti jau veikusių partizanų būrių tinklą, taip koordinuodama ir legitimizuodama jų veiklą. Ideologinius šaulių veiklos pamatus paklojo V. Putvinskis. Jau 1919 m. išleistoje knygutėje „Kas tai yra šauliai“ V. Putvinskis išdėstė: „Šauliai nori duoti šimtus tūkstančių ginkluotų Tėvynės gynėjų, neatplėšiant jų nuo kasdienio našaus darbo. Tegul

nesako mums, kad tai neįvykdoma svajonė, nes šauliai jau ją dalinai įvykdė“, nes tūkstančiai „aria ir rašo „su šautuvu ant pečių“, jie nuo savo atilsio atima porą valandų, kad susirinkus kur nors netoli, vadovaujant žinančiam kaimynui, pramoktų greitu laiku to, kas yra reikalinga žinoti ir mokėti kovoje su priešu. <...> Trumpu žodžiu: šauliai tai yra apsiginklavę Tėvynei ginti piliečiai. <...> Užpuolus priešiui, jie stoji pagelbon kariuomenei visu kuo galima: iš visų pusių, lyg gaisrui ištikus <...>. Sąjungos ideologas pabrėžė „nario asmens egoizmui „sąjunga“ nieko nesuteikia. Neduoda nei pinigų, nei ambicijos patenkinimo, nei karjeros neužtikrina. Užtat ji daug ko paima. Ji atima iš nario jo turto dalį, jo darbą, iš uolesnio ir sveikata, gyvastį. Pirmą, žinoma ne sau. Ji [LŠS] tas brangias aukas sudeda ant Tėvynės aukuro, ji daboja, kad tos aukos būtų našios, kad jos pasiektų savo tikslą.“ Finansavimo klausimu V. Putvinskis rašė: „šauliai stengiasi napsunkinti valstybės išdo. Jie ligi šiolei veikė savomis lėšomis. Kad reikėtų pinigais apmokėti visa tą, kad yra jų padaryta, išpultų skaityti milijonais. Bet šauliai darė dykai. <...>. 1921 m. V. Putvinskis, susitikime su karo komendantais, teigė, kad sąjungos tikslas „duoti piliečiams įsitikinti valdžia, o valdžiai piliečiams.“

Tautos šventė Aukštadvaryje 1933 m. rugsėjo 8 d., eisenos kolonoje už orkestro žygiuoja šaulių būrys (iš Vinco Gudonio šeimos archyvo)

Tarpukarių LŠS gravitavo tarp čekų Sokol ir suomių *Suojeluskunta* organizacijų pavyzdžių. Pirmoji buvo XIX a. viduryje susikūrusi labai sportinė, kultūrinė organizacija, kur išvystyta sakalų gimnastika, plačiai ir tarpukariu Lietuvoje karių bei šaulių propagauta, kai buvo užsiimama masiniais gimnastikos pratimais. Tuo tarpu *Suojeluskunta* buvo labai sukarinta, integruota į Suomijos karines pajėgas, o karo atveju *Suojeluskunta* pagrindu vykdyta suomių karių pajėgų mobilizacija, tai puikiai suveikė 1939 m. rudenį artėjant Žiemos karui. V. Putvinskiui būtent sokolų pavyzdys buvo sektinas. XX a. 3-iajame dešimtmetyje tarp šaulių kilo sporto vėjus, remiantis

sokolų pavyzdžiu imtasi kurti šaulių namų – tautos namų tinklą, iškelti asmens dvasios kilnumo, taurumo, kūno grakštumo ir fizinio tobulumo idealai, prabilti apie naujosios tautinės riterijos luomo suformavimą, jais turėjo būti šauliai.

Tačiau XX a. 4-ojo dešimtmečio vidurio reformos LŠS veiklą pakeipė suomiškuoju pavyzdžiu, atitols-tant nuo demokratinio paramilitarizmo – čekų so-kolų kelio. Minėtą pokytį, žinoma, diktavo to meto aktualijos: karinės grėsmės valstybingumui, poreikis stiprinti ir gausinti ginkluotąsias pajėgas. Visi kari-niai šaulių veiklos reikalai perėjo karinės vadovybės žinion: buvo paskirti kariniai būrių vadai, Sąjunga in-tegruota į bendrą valstybės gynimo sistemą kaip ak-tyvus kariuomenės rezervas. Pasienio apskričių šau-liai, kartu su pasienio policininkais, mažiausiai per 4 val. turėjo suformuoti 12 pasienio apsaugos batalio-nų, kurie karo atveju turėjo pridengti pagrindinių ka-rinių pajėgų mobilizaciją ir koncentraciją. Išlaikytos ir tradicinės, nuo pat įsikūrimo šauliams priskirtos funkcijos karo atveju: savame užnugaryje saugoti svarbius objektus, palaikyti viešąją tvarką, o prieš užimtose teritorijose vadovauti vietos bendruomenių partizaniniam pasipriešinimui.

Svarbūs svečiai atvykę į Šančių šaulių būrio metinę šventę 1926 m., iš kairės sėdi: 2-as kunigas Stanislovas Pupaleigis; 4-as LŠS viršininkas mjr. Mykolas Kalmantas. Fotografas Zenkevičius (LCVA)

Visą tarpukarį šauliai plačiai vystė sportinę ir kultūrinę veiklą, turėjo platų ugniagesių tinklą. Tos veiklos mastus puikiausiai išreiškia kelios statistinių duomenų eilutės. 1937 m. LŠS buvo 74 sporto klubai, 666 sekcijos, 89 futbolo, 74 krepšinio komandų. Sportavo apie 7 000 šaulių vyrų ir 800 šaulių moterų, buvo 26 įrengtos ir 138 baigiamos įrengti sporto aikštės. 1940 m. LŠS buvo 114 sporto klubų ir 450 sporto skyrių. 1940 m. LŠS veikė centrinis šaulių teatras ir 229 vaidintojų kuopelės būriuose, 138 chorai, 133 pučiamųjų orkestrai, 318 didesnių bibliotekų, kuriose daugiau nei 150 tūkst. knygų, jos turėjo apie 150–200 tūkst. skaitytojų. Remiantis paskelbtais duomenimis

galima konstatuoti, kad tarpukariu iš viso skirtingu laiku veikė 996 šaulių bibliotekos (dar vadintos kny-gynėliais). Minėtai veiklai vystyti iki 1940 m. buvo pastatyti ar įsigyti 85 šaulių namai. 1939 m. birželio 16 d. duomenimis LŠS buvo 124 ugniagesių koman-dos, jose 3 595 šauliai, turėti 7 automobiliai, 1 auto-cisterna, 18 motorinių ir 164 rankiniai siurbiai, 62 tryšknės, 343 statinės vandeniu vežti, 57 sirenos, 32 dujų kaukes ir 10,1 km žarnų. Šaulių ugniagesių ko-mandų tikslas buvo: „gesinti gaisrus, padėti gyven-tojams gaivalinei nelaimi išitikus, rūpintis gyventojų priešdujine apsauga (karui kilus)“.

Ir visa tai buvo sukurta ne valstybei metus finan-savimą, bet dėl savišalpos ir bendruomenių aukoji-mo, neatlygintinos savanorystės. Savišalpa, regis, jau išguitas iš mūsų gyvenimo žodis, kuris šaulių veikloje buvo ir turėtų būti pamatinis, t.y. neklausiant, ką „mes gavome“, nenuilstant ir neskaičiuojant duoti. Duoti savo laiką, idėjas, pagaliau, lėšas. Čia galima tik prisiminti jau minėtas V. Putvinskio mintis, nes prie-šingu atveju, jeigu Šaulių sąjunga tampa „eilinė“ biu-džetine įstaiga, išlaikoma iš valstybės biudžeto, tai ji tą pačią dieną netenka prasmės. Kultūrinė veikla jau seniai perimta į daugybės teatrų, orkestrų, chorų iš-

laikomų iš valstybės ir savi-valdybių biudžetų, rankas. Ugniagesyba užsiima VRM struktūros, knygynų tinkas išplėtotas. Net karinės pa-jėgos turi tarpukario šaulių prototipą – KASP, kurios pagal funkcijas panašios į tarpukario šaulių rinktines, arba tiksliau tariant, dar labiau primena tarpukario Suomijos *Suojeluskuntą*, nei spėta sukarinti tarpukariu LŠS. Jeigu ne sovietinė oku-pacija, tikėtina, LŠS ir toliau būtų integruojama į Lietu-vos kariuomenę, tolstant tuo laisvo ginkluoto piliečio ir sokoliškų pradų.

Žinoma, tarpukariu Lie-tuvos valstybė skirdavo tam tikrą finansavimą LŠS, pvz., 1932 m. – 345 tūkst. Lt, 1933 m. – 300 tūkst. Lt, 1938 m. – 363 tūkst. Lt ir t. t. Taigi valstybės asignavi-

mai 1 šauliui – 1932 m. – 12,75 Lt, 1933 m. – 10,2 Lt, 1938 m. – 7,72 Lt – skirti išlaikyti centrinės Sąjungos struktūras, vadovybę, instruktorius, paremti centrinį chorą, *Trimito* leidybą ir t. t., bet rinktinės, kuopos ir būriai turėjo išsilaikyti patys. Didėjant šaulių skaičiui valstybės finansavimas Sąjungai iš esmės nekito.

Štai Alytuje šaulių namų statyba kainavo 32 tūkst. Lt, didžiausių šaulių namų Tauragėje, kurie buvo atidaryti 1933 m., statybai iš Taupomosios valstybės kasos buvo paimta 60 tūkst. Lt paskola įkeičiant sta-tomą pastatą ir žemės sklypą. Paskolą, žinom, turėjo grąžinti patys šauliai. Nauja „Šaulių pilis“ – šaulių namai Anykščiuose buvo pastatyti 1936 m. talkinant

visuomenei, mūrinis pastatas su didele sale ir scena, skaitykla, biblioteka, būrio valdybos ir būrio vado kambariais bei kitomis patalpomis, kainavo 36 tūkst. Lt ir iškilo per kelis mėnesius. 1936 m. XII Panevėžio šaulių rinktinė, tarpininkaujant Ginklavimo valdybai, iš Belgijos kompanijos įsigijo 225 7,92 mm Mauser 24 L šautuvus. 1939 m. LŠS 20-mečio šventės metu visuomenė šauliams padovanojo 2 000 šautuvų. Kiekvieno kaina – 125 Lt. Verčių aiškumo dėlei įvardintina, kad 1936 m. birželį Panevėžyje darbinis arklys kainavo 225 Lt, melžiama karvė – 150 Lt, avis – 13 Lt. Savišalpos ir aukojimo pavyzdžių galima būtų vardinti labai ilgai, tačiau jie patvirtina tarpukario visuomenės požiūrį į šaulius, šios organizacijos svarbą bendruomenėms.

Žinoma, ne visi LŠS turėti ginklai buvo įsigyti už šaulių ir visuomenės suaukotas lėšas, dalį jų suteikdavo kariuomenė iš sandėlių. Tai buvo susiję su minėtų šaulių karinių užduočių bei karinio parengimo vykdymu. 1940 m. birželį LŠS disponavo apie 27 tūkst. šautuvų, 600 lengvųjų kulkosvaidžių, 8,8 tūkst. pistoletų, 9,5 tūkst. granatų, daugiau nei pustrečios tonos sprogmenų, apie 5,8 mln. šovinių. Tai buvo gerokai daugiau negu prieš metus – 1939 m. balandį, – kai šauliai turėjo 14 587 šautuvus, 255 lengvuosius ir 1 sunkųjį kulkosvaidį, o 20-mečio šventės kariniam paradiui iš karinių dalinių laikinai skolinosi 9 tūkst. šautuvų. Tačiau geriausiai ginklais visada buvo aprūpinamos pasienio rinktinės.

Sąjunga turėjo misiją – *sūšaulinti tautą*, t. y. pasiekti, kad kuo daugiau lietuvių taptų šauliais, išmokyti naudoti ginklą ir, pagaliau, veikti šauliškai. Šauliškumas buvo idėjinė srovė, ne tik formalus priklausymas Sąjungai. Tačiau neįmano du kartus įbristi į tą patį vandenį, o ir prasmės nėra. Išties, tarpukariu puoselėtas šauliškumas davė rezultatų: sustiprinta tautinė kultūra, pasirengta gynybai, net tokiu atveju, kai nelieta valstybinių struktūrų. Tai patvirtina 1941 m. birželio sukilimas ir 1944 m. prasidėjęs partizaninis karas prieš sovietus.

Skepticizmo šaulių atžvilgiu ir tarpukariu netrūko. Karininkija, dalis visuomenės, kitos visuomeninės organizacijos negailėjo kritikos, tačiau Sąjunga augo, brendo ir skleidė šauliškumą, kovodama su viduje pasireiškusiais negatyviais reiškiniais, tūkstančiais šalindama savo narius. Buvo siekiama, kad buvimas šauliu būtų garbė, gal todėl 1939 m. apie 35 proc. šaulių buvo inteligentijos atstovai: 52 profesoriai, 164 gydytojai, 109 advokatai, 92 inžinieriai, 182 kunigai, 2 829 mokytojai, 14 341 tarnautojas, 1 550 Lietuvos atsargos karininkų ir t. t. Sąjungos *gulbės giesmė* buvo 1939 m. 20-mečio šventė, kurioje dalyvavo daugiau

nei 20 tūkst. šaulių, vyko didžiausias tarpukariu paradas Lietuvoje, sporto ir dainų šventės. Tuokart Kauno visuomenė stebėjo, į kokią galybę išaugo menkutis valdininkų būrelis, pradėjęs rikiuotės užsiėmus 1919 m. Kaune, Vytauto kalne.

1940 m. sovietai okupavę Lietuvą pirmiausiai ėmėsi ne kariuomenės, bet šaulių sąjungos nuginklavimo ir naikinimo, nes kiekvienas Raudonosios armijos karininkas žinojo, kad pirmutinė šaulio pareiga – ginti Tėvynę be jokių papildomų įsakymų bei direktyvų. Todėl okupantai net patys turėjo stebėtis, kaip jiems pavyko 1940 m. birželį išvengti karo su šaulių vadovaujamais Lietuvos partizanais.

XXI a. reikalauja iš LŠS esminio atsinaujinimo arba grįžimo prie ištakų tik kitomis priemonėmis. Klaidinga būtų manyti, kad šiandien V. Putvinskis ir jo demokratinio, tautinio paramilitarizmo, kurio ištakos siekia gentinę visuomenę, kai kiekvienas vyras buvo karys ir medžiotojas, koncepcija nebeaktuali. Anaipatol, vis diskutuojant apie hibridinius karus ir hibridines grėsmes, šauliai kaip niekad aktualūs. *Esmė – ginkluotas pilietis*, tik svarbu įsivardyti, kad XXI a. ginklai pasikeitė, arba teisingiau, jų spektras prasiplėtė. Šiandien ne su „šautuvu ir knyga“, daž-

Šaulės tautiniais rūbais Sąjungos 20-mečio šventės metu Kaune, 1939 m. birželis, Kaunas (LCVA)

niau su „kompiuteriu“ turėtų veikti šaulys. Pokyčiai turi eiti iš Sąjungos vidaus, niekas iš išorės nepakeis LŠS, tai išsūkis šauliams. Galima tik pasidalyti kelionėmis įžvalgomis:

1) Pilietinis patriotizmas, pakanta ir tolerancija visiems, nepriklausomai nuo tautybės, rasės, lyties, religijos, išvaizdos, įsitikinimų, gyvenamos ir t. t. Stiprybė priimti, gerbti ir ginti visus kitoniškus, nesiekiant jų pakeisti ir tuo pačiu liekiant su savais įsitikinimais bei gyvenimo būdu. XXI a. vakarietiškos visuomenės elitinio atstovo etalonas, manyčiau, galėtų būti ir naujosios kartos šaulio siekiamybė.

2) Ne laukti, kol visuomenė ateis į LŠS, bet šauliams eiti į visuomenę. Kasmetinių švenčių atgaivini-

mas, bent didžiuosiuose Lietuvos miestuose, apskričių centruose, pristatant savo veiklą, organizuojant edukacinius užsiėmimus. Gražus, gal iš pradžių kelių dešimčių, ar šimto šaulių paradas miesto gatvėmis turi prikaustyti praeivių akį. Nebūtina visiems apsiręngti kamufliažinėmis uniformomis, kurios dažnai netinka dydžiu, yra padėvėtos mokymų stovyklose. Tvarkingi klasikiniai civiliai rūbai, šaulio ženklas ant krūtinės, galbūt, korporacijų tarpukariu nešiotos kepurėlės, papuoštos tautiniais simboliais, šaulių ženkliui suteiktą naują kokybinį vaizdą. Juk tarpukariu, iki LŠS integracijos į kariuomenę, dauguma šaulių dėvėjo civilius rūbus, tik įsisekdavo LŠS ženkliuką ir kai kada užsirišdavo tautinių spalvų raiščius. Į savo gretas, ypač provincijoje, būtina kviesti bendruomenių lyderius, įstaigų ir organizacijų vadovus, kultūros ir meno atstovus, kad Sąjunga taptų patrauklesnė ne atsargos karininkams su laisvais etatais ar ginklų fanams, bet plačiam valstybiškai nusiteikusių piliečių ratui. Narių kovinį parengimą palikti tik kaip galimybę, o ne būtinybę. LŠS galėtų būti gerųjų visuomenės iniciatyvų ir idėjų globėja, talkininkė.

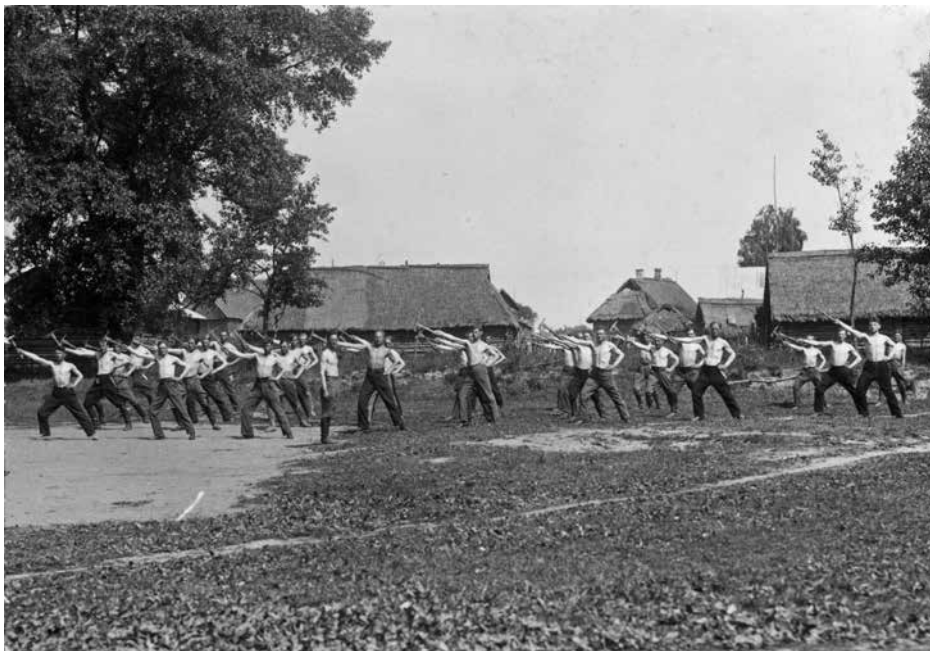
3) Šaulių sąjunga kiekvienoje Lietuvos švietimo įstaigoje – mokykloje, kolegijoje ir universitete. Pa-

inicijavusi *e-valstybės* ir *e-piliečių* projektus. Lietuvai, numčiusiai informacinio saugumo užtikrinimo lyderiavimą NATO sudėtyje prioritetą, globalaus tinklo *sušaulinimo* idėja galėtų būti ypač aktuali. Siekiant sušaulinti pasaulinį tinklą, reikia stengiantis į šaulišką veiklą įtraukti kuo daugiau IT specialistų, programišių (angl. *hacker*) ir tinklaraštininkų (angl. *blogger*), įvaldžiusių *like* ir *not like* bei komentavimo funkcijas. Tad šalia karinio rengimo reikėtų lavinti *virtualių šaulių* gebėjimą reaguoti į kibernetines bei informacines atakas. Galima teigti, kad *e-šaulio* idėja ne tik atitinka šiandienines visuomenės raidos tendencijas, bet ir pastaruoju laikotarpiu formuojamą globalios Lietuvos koncepciją, taip sudarant galimybes prie šalies gynybos *de facto* prisijungti šimtą tūkstantinei Lietuvos emigrantų diasporai.

5) Šaulių vienetus formuoti ne tik teritoriniu-administraciniu principu, bet ir pagal veiklos sferas, pvz., suburti kibernetines, informacinių operacijų, pilietinio pasipriešinimo, lėšų rinkimo, civilinės saugos ir kt. kuopas, apimančias narius visoje Lietuvoje ir užsienyje. Burti Lietuvą ir egzilių apimančias iniciatyvines šauliškos veiklos grupes, pvz., valstybinių švenčių organizavimui, socialinei savarandystei ir t. t.

6) Kiekvieno šaulio kasdienė pareiga apolitiškai veikti prieš nedraugų peršamą idėją, kuri kaip maras plinta Lietuvos visuomenėje, kad čia nėra „nieko gero“, kad Lietuva – tik graži vaikystės šalis su pigiais stomatologais. Tačiau gyvenimui ji netinka. Iš esmės kovoti prieš brukamą „neįvykusios valstybės“ (rus. *неосостоявшееся государство*) koncepciją.

Manau, Sąjunga neturi ateities bandydama likti tuo, kas buvo tarpukariu ir konkuruodama su kitomis jos veiklą šiandien perėmusiomis institucijomis. Ta konkurencija niekur neveda dubliuojant pasaulyje plačiai žinomo fenomeno – nacionalinės gvardijos lie-

Alytaus šaulių rinktinės ugniagesių kursų klausytojai atlieka masinės sportinės gimnastikos pratimus. 1930 m. (LCVA)

siekti, kad jaunųjų šaulių būreliai veiktų kiekvienoje bendrojo lavinimo mokykloje, ypač tautinių mažumų. Kuo daugiau istorijos, kūno kultūros ir informatikos mokytojų įtraukti į šaulišką veiklą.

4) Tarpukariu buvo siekiama sušaulinti tautą, o XXI a. išaugus kibernetinio bei informacinio saugumo problemoms, šauliams vertėtų susitelkti į veikimą virtualioje erdvėje. Tokiu būdu šauliams, neapleidžiant ir tradicinio kovinio rengimo principų, būtų sudarytos galimybės ištraukti į informacinio, kaip asimetrinio, hibridinio karo priemonės, saugumo pajėgumų kūrimo procesą. Tad ateities iššūkis galėtų būti uždavinys sukurti *e-šaulių* arba *virtualių šaulių* kontingentą. Šiuo keliu jau bando žengti Estija,

tuviškąjį variantą – KASP, nes einant minėtuju keliu abi struktūras neišvengiamai reikės sujungti, atsiskaitant funkcijų dubliavimo ir tuo pačiu demokratinio paramilitarizmo, V. Putvinskio nubrėžto kelio, vėl saugumą bei gynybą patikint tik valstybės vadovui ir kariuomenės vadovybei.

Nors visa tai, kas išdėstyta, joku būdu neinvestuoja, kad ne tik gali, bet ir turi likti šaulių koviniai būriai, į kuriuos gali burtis piliečiai savo lėšomis įsigiję uniformą, ekipuotę, ginklą ir taip nepriklausomai nuo LR Seimo nustatytų ribinių karių savanorių (KASP) skaičių, gynybai skiriamų asignavimų, gausinti ginkluotuosius Lietuvos pajėgumus, palaikyti savo kovinio parengimo lygį.

Leonardas Grigonis–Užpalis:

Pasaulyje nėra nieko kilnesnio, kaip aukotis dėl Tėvynės laisvės

Stasys Ignatavičius

Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės šaulys

Tęsiamie straipsnių apie nusipelnčius Lietuvai šaulius, ciklą (pradžią – 3-iam „Trimito“ numerį)

1950 m. liepos 22 d. ankstų rytą, MGB užverbuotai ryšininkei Marytei Pranevičiūtei nurodžius Prisikėlimo apygardos vadavietės vietą, gausios sovietinio saugumo pajėgos apsupo ir sunaikino Daugėliškių miške (Raseinių r.) esančią Prisikėlimo apygardos štabo žeminę. Nelygioje kovoje žuvo apygardos vadas, 1949 m. vasario 16 d. Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio (LLKS) Tarybos deklaracijos signataras, Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio Tarybos Prezidiumo narys, šaulys Leonardas Grigonis–Užpalis ir keturi kovotojai už laisvę.

Besimokydamas vienkiemyje pas ūkininką Kuprį L. Grigonis įkūrė pradžios mokyklą, kurią lankė visos apylinkės vaikai. 1935 m. Sėlėnėje jo rūpesčiu pastatyta nauja medinė, vėliau – mūrinė mokykla. Mokytojaudamas L. Grigonis aktyviai reikėsi Šaulių sąjungos veikloje. Buvo Rokiškio šaulių rinktinės valdybos narys, Sėlėnės šaulių būrio vadas, bendradarbiavo šaulių organizacijos leidžiamame žurnale „Trimitas“. Jo vadovaujami Sėlėnės šauliai buvo vieni iš aktyviausių apylinkėje: organizuodavo įvairius renginius ir šventes, sutraukiančias ne tik vietos gyventojus. Šauliškumo idėjas mokytojas skiepijo ir auklėtiniais.

Sovietams okupavus Lietuvą, L. Grigonis iš karto pateko į sovietinio saugumo akiratį. Vežamas tremtin pabėgo. 1944 m. išvyko, niekam nepasakęs kur, ir tapo Juozo Mingilo–Vilko būrio kovotoju. Išsilavinusiam, šiek tiek vyresniam nei kiti partizanai šaulių būrio vadui patikimos vis atsakingesnės pareigos. Po kiek laiko jis paskirtas Šaulių ir Radviliškio apylinkėse veikusių Vytauto Didžiojo partizanų rinktinės, 1948 m. Prisikėlimo apygardos vadu.

Naujai įrengtame vadavietės bunkeryje Mėnaičių kaime L. Grigonis–Užpalis su kitais partizanais leido apygardos laikraštį „Prisikėlimo ugnis“. Čia 1949 m. vasarį įvyko visos Lietuvos partizanų vadų suvažiavimas, o vasario 16 d. pasirašyta Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio Tarybos deklaracija. Suvažiavimui pasibaigus Vyriausias Lietuvos partizanų vadas Jonas Žemaitis–Vytautas sodybos, kur buvo įrengtas bunkeris, šeimininkui S. Mikniui įsakė bunkerį užpildyti žemėmis, kad čekistai niekada neišaiškintų, kur įvyko suvažiavimas. L. Grigonis grįžo į Prisikėlimo apygardos vado bunkerį Ariogalos apylinkėse Daugėliškių miške.

1950 m. pavasarį L. Grigonis–Užpalis susirgo plaučių uždegimu. Medikamentų parūpino ir savaite

bunkeryje jį gydė ryšininkė Marytė Pranevičiūtė–Vaiva, kurią birželio 6 d. MGB suėmė. Sovietų saugumiečiai privertė M. Pranevičiūtę prisipažinti esant partizanų vyriausiosios vadovybės ryšių įgaliotinę ir nurodyti bunkerio vietą.

Leonardas Grigonis–Užpalis 1950 m. lapkričio 23 d.

J. Žemaičio–Vytauto įsakymu apdovanotas (po mirties) 1-ojo ir 2-ojo laipsnių Laisvės kovos kryžiais. 1996 m. spalio 18 d. Sėlėnės pradžios mokyklai suteiktas Leonardo Grigonio vardas, 1997 m. suteiktas (po mirties) kario savanorio statusas, 1998 m. gegužės 19 d. Lietuvos Respublikos Prezidento dekretu jis apdovanotas (po mirties) Vyčio Kryžiaus 1-ojo laipsnio ordinu (dabar – Vyčio Kryžiaus ordino Didysis kryžius) ir suteiktas pulkininko laipsnis.

Liepos 31 d. Lietuvos šaulių sąjungos ir Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos iniciatyva minint Prisikėlimo apygardos vadavietės sunaikinimo ir Leonardo Grigonio–Užpalio žūties 65-ąsias metines buvo organizuotas renginys „Didvyriai išlieka mūsų širdyse“. Gausiai susirinkusiems šauliams ir aplinkinių miestų, miestelių ir kaimų gyventojams karo istorijos klubų „Partizanas“ ir „Grenadierius“ nariai inscenizavo pokario Lietuvos partizanų mūšį su sovietiniais čekistais ir vadavietės sunaikinimo operaciją.

Reikia paminėti, kad Ariogalos šaulių kuopos vado Andriaus Bautronio, kuopos šaulių ir buvusio štabo ryšininko Kęstučio Bersėno iniciatyva Prisikėlimo apygardos vadavietės bunkeris buvo atstatytas ir šiandien gausiai lankomas. Manau, kad ir Šaulių sąjunga turėtų įvertinti šaulio, Prisikėlimo apygardos vado, 1949 m. vasario 16 d. LLKS Tarybos deklaracijos signataro Leonardo Grigonio–Užpalio nuopelnus Lietuvai ir Šaulių sąjungai. Tikslinga būtų Rokiškio šaulių kuopą pavadinti jo vardu.

Taikos metai – mokytojas L. Grigonis su savo mokiniais

Antanas Verkėlis. *Kas sugriovė Vilnių.*
Vilnius: Briedis [2015]. – 176 p.: iliustr.

Antroji serijos „Vilnius liepsnose“ knyga-albumas, apimantis laikotarpį nuo 1941 iki 1960 m. Joje apie 600 mažai žinomų arba nežinomų iliustracijų, fotografijų, aeronuotraukų, žemėlapių.

Sovietiniai žmonės daugelį metų gyveno „kreivų veidrodžių karalystėje“. Nors daug ko trūko, bet jie džiaugėsi, kad baigėsi karas, o jaunesniajai kartai valdžia nuolat bruko į galvas gražią pasaką apie „Didįjį Tėvynės karą“, kol ši tapo jos tapatybės pamatu. Žlugus Sovietų valstybei ir išslaptinus archyvus, pasipylė daugybė teorijų, teigiančių, kad viskas buvo kitaip. Žmonės piktinosi istorijos klastotojais. XX a. pabaigoje Rusijoje net atsirado terminas, naująsias istorijas vadinantis „folk history“ (pseudoistorija). Juo apibūdinami sąmoningi istorijos iškreipimai, žaidimai su datomis, skaičiais, įvykiais. Ne išimtis ir Vilniaus miesto istorija.

Vilniaus senamiestis per karą ir pokariu negrįžtamai prarado didelę savo pastatų dalį. Pasakų miestas virto griuvėsiais. Daugelį metų buvo skelbiama, kad Vilnių sugriovė „hitleriniai grobikai“. Ar tai tiesa? Daugelį metų slėpta tiesa išlindo kaip yla iš maišo.

Vilnius buvo griauamas keliomis vis stiprėjančiomis bangomis. Pirmoji bangelė, nepadariusi didelių nuostolių, nusirito per miestą 1941 m. birželio mėnesį sovietų ir vokiečių karo pradžioje. 1942 m. kovo mėn. Vilnius patyrė antrą smūgį. Superslapti sovietų tolimieji bombonešiai Pe-8 atskraidino Stalino „dovanėlių“ – tonos dydžio bombų. 1944 m. liepos 11 d. užgriuvo trečioji banga ugninės sienos pavidalu, kai sovietų liepsnosvaidininkai sudegino trečdalį Senamiesčio. Ketvirta didžiausia banga – tikras cunamis – užliejo Senamiestį po karo. Per dešimtį metų buvo nugriauti ne tik pastatai, tinkami remontuoti, bet ir visiškai sveiki, karo nepažeisti, kvartalai.

Knygoje, remiantis dokumentais, fotografijomis, aeronuotraukomis, žemėlapiais, žingsnis po žingsnio nagrinėjama atskirų pastatų ir kvartalų istorija bei jų dingimo priežastys.

Varlamas Šalamovas. *„Kolymos apsakymai“.*

Iš rusų kalbos vertė Vytautas Leščinskas. – Vilnius. Briedis, 2015. – 576 p.

Varlamas Šalamovas (1907–1982) – vienas talentingiausių ir jautriausių sovietinio laikotarpio rašytojų. 1929 m. buvo suimtas ir nuteistas 3 m. lagerio. 1932 m. išlaisvintas trumpam grįžo į Maskvą, o 1937 m. vėl areštuotas „už kontrrevoliucinę veiklą“. Iš viso kalėjimuose ir lageriuose praleido beveik 20 metų, didžiąją to laiko dalį baisiausiame stalininio represinio aparato regione – Kolymoje. Kolyma značīt smert (Kolyma reiškia mirtį) – šis anuomet įprastas posakis tapo lemtingas 3 mln. – tiek žmonių, manoma, mirė sovietų priverstinio darbo stovyklose šiaurės rytų Sibire.

„Kolymos apsakymai“ yra tikras XX a. rusų literatūros šedevras. V. Šalamovas nepaprastai įtikinamai pavaizdavo žiaurią sistemai prieštaraujančiųjų kasdienybę mirties žemėje. Tačiau šis kūrinys ne tik apie praeitį. Juk sovietinio (postsovietinio) žmogaus mentalitetas susiformavo lagerių šalyje – SSRS, ir to pasaulio moralė bei elgesio modeliai iki šiol įsišakniję mūsų sąmonėje. Ši patirtis lemia tai, kas vyksta dabar, tarpusavio, net ir tarpvalstybinius, santykius. Žinomas rusų disidentas, rašytojas V. Voinovičius viename interviu pasakė: „Dar 1991 m. rašiau, kad sovietų režimas žlugo, o sovietinis žmogus gyvens dar ilgai. Ne tiesiog gyvens, o savo vertybes perduos iš kartos į kartą.“

Pirmą kartą ši knyga rusų kalba išleista 1978 m. Londone. Iki 1988 m. Sovietų Sąjungoje autoriaus kūriniai buvo draudžiami. Knygą sudaro trys dalys: „Kolymos apsakymai“, „Kairysis krantas“, „Kastuvo artistas“. Tokios apimties V. Šalamovo „Kolymos apsakymų“ vertimas į lietuvių kalbą publikuojamas pirmą kartą. Emocinę įtaigą sustiprina 86 specialiai šiai knygai nupieštos karikatūros.

Armin Scheiderbauer.

Mano jaunystės nuotykių, arba vokiečių pėstininkas Rusijoje 1941–1947 m.

Iš vokiečių kalbos vertė Vytautas Leščinskas – Vilnius: Briedis [2015]. – 272 p.: iliustr.

Leidykla „Briedis“ pristato naujieną – A. Šeiderbauerio (A. Scheiderbauer) knygą apie rašomos ir kovos Lietuvoje.

Dr. Arminas Šeiderbaueris (1924–2005), sulaukęs septyniolikos metų, 1941 m. rugpjūčio 1 d., savanoriu pradėjo tarnauti Vermachte, nes norėjo būti karininku. Baigęs karininkų mokyklą, iki pat Vokietijos karo su Sovietų Sąjunga pabaigos kovojo Rytų fronte ir pateko į sovietų nelaisvę.

1947 m. rugsėjį paleistas iš lagerio, grįžo į tėvynę – Austriją – ir tų pačių metų spalį ėmė studijuoti teisę. 1952 m. įgijo teisininko kvalifikaciją. Iki 1990 m., kol išėjo į pensiją, dirbo teisėju, vis kilo karjeros laiptais ir tapo Vienos aukščiausiojo teismo senato pirminku.

A. Šeiderbauerio kovų kelias Rytų fronte dramatiškai vingiavo ir per Lietuvą. Jam teko laikinai apsisolti įvairiose mūsų šalies vietose – nuo Labanoro ir Alantos iki Kėdainių ir Raseinių, dalyvauti sunkiuose mūsųuose. Autorius gana detalai pasakoja ir apie susitikimus su Lietuvos žmonėmis, pateikia įvairių buitinių detalių. Pavyzdžiui, jaudinamai aprašomas bendravimas su vietos kunigu Kavarske. Šis epizodas ypač įsimintinas, kad kunigo prašomas A. Šeiderbaueris išgelbėjo jauną lietuvį, kurį buvo rengiamasi išvežti darbams į Vokietiją.

Išgarsinusi autorių kaip itin kruopštų bei sąžiningą memuaristą, knyga bus patikimas informacijos šaltinis apie Antrojo pasaulinio karo įvykius, kario kasdienybę fronte ir mūsų skaitytojams, taip pat istorikams bei etnologams.

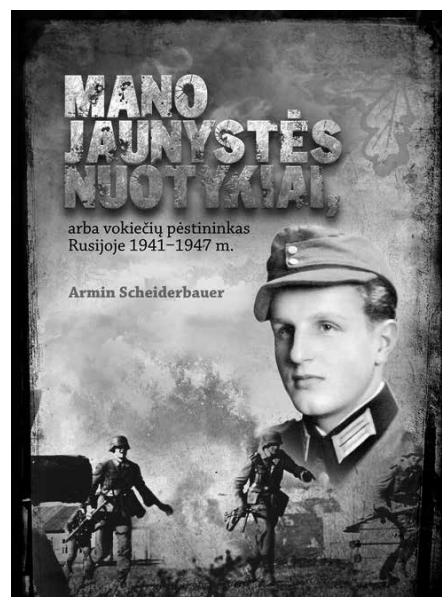
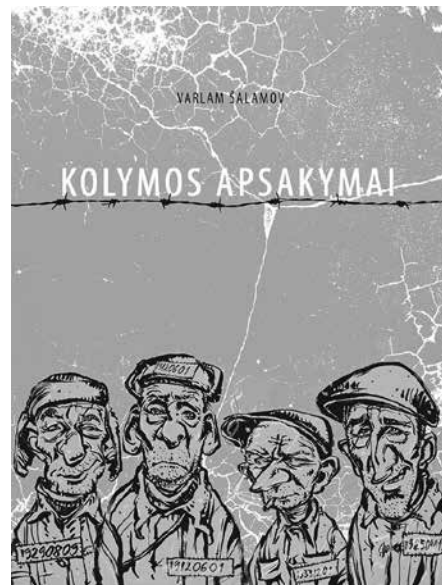

Foto konkurso „Šauliškiausia vasaros akimirka“ laimėtojas – Gen. Povilo Plechavičiaus šaulių 6-osios rinktinės Joniš-
kio 6-osios kuopos šaulys **Jonas Ivanauskas**. Jam atitenka knygos
M. Kulju „Ratės kelias. Legenda apie Žiemos karo didvyrius“ ir S. Dunsta-
nas, I. Vestvelas Sąjungininkų specialiosios pajėgos“.

„Po visų tremčių ir netekčių mes mokame džiaugtis“. Ariogala 2015 m. rugpjūčio 1 d. Lietuvos tremtinių, politinių kalinių ir Laisvės kovų dalyvių sąskrydis „Su Lietuva širdy“.

NAUJAS KONKURSAS šauliams bei jų bičiuliams! Visuomet šaulys (ė)!

Sukurkite trumpą (iki 2 minučių trukmės)
vaizdo įrašą ir atsiųskite el. paštu
redakcija@sauliusajunga.lt

Taip pat galite siųsti socialinio tinklo youtub nuorodą, kur įdėjote filmuotą vaizdelį. Parašykite vardą, pavardę, rinktinę bei kuopą, kuriai priklausote.

Ką filmuoti? Tai, kas Jums atrodo itin artima šauliškai dvasiai, nuostatoms bei veikimams – kasdieną, šventės akimirka. Šaulys nėra vien tik pratybų dalyvis. Dvasinis tobulėjimas, kūrybiškumas, dalijimasis žiniomis bei kasdienis jų siekimas, pagalba artimam – ne ką mažesnis šauliškumas.

Savo kūrybą siųskite iki spalio 30 d.

Pirmosios vietos laimėtojas bus apdovanotas vertingomis knygomis.

Joniškio laikraštis „Sidabrė“ (2015 m. liepos 4 d. numeris) straipsnyje „Ordino kelionė prasideda iš prezidentūros per Pasvalį į Joniškį“ rašoma apie ilgametį projektą, saugant Genio rinktinės partizanų atminimą. Projektą vykdo Joniškio atskirojo būrio šaulys, garbės kraštotyrininkas Karolis Algis Bačionis.

„Auga atskirojo būrio šaulių gretos“ aprašo jaunųjų šaulių pasižadėjimo ir šaulių priesaikos ceremoniją.

http://jp.lt: „Jauniesiems šauliams pristatė policininko profesiją“ rašoma apie policijos apsilankymą Alfonso Smetonos šaulių 5-osios rinktinės jaunųjų šaulių stovykloje.

„Vasarą Panevėžio apskrities šauliai leidžia stovykloje prie jūros“;

„Stovykla Medininkuose: panevėžiečiai antri“

www.15min.lt: „Šaulių patarimai“:

„Kaip elgtis civiliams, jei bręsta karinis konfliktas?“;

„Kaip įrengti slėptuvę?“;

„Kaip kaupti maistą ir vandens atsargas?“;

„Kaip bendrauti, kai aidai šūviai?“;

„Kas gali tapti ginklu, jei reikia gintis?“

„Šaulių sąjungos vadas Liudas Gumbinas: kai kurie šauliai šaudo geriau už profesionalius karius“

„Šaulių patarimai: kokie daiktai tinkamiausi karo atveju?“

http://www.vpgt.lt: „Ukrainos kariai aplankė Alytaus ugniagesius gelbėtojus“.

www.delfi.lt: „Šauliams siūlo įteisinti privilegiją ginklams“

www.lrt.lt: „Šaulių sąjungos vadas: kai kurie šauliai šaudo geriau už profesionalius karius“ (pokalbis LRT studijoje)

BNS: „Siūloma leisti šauliams namuose laikyti automatinius ginklus“.

Žurnale „Veidas“: spausdinamas LŠS vado ats. plk. lt. Liudo Gumbino pasisakymas apie galimybę šauliams namuose laikyti ginklus.

www.trakietis.lt: „Jaunųjų Šaulių vasaros stovykla: savaitė be išmaniųjų prietaisų ir aplinkosaugos pamokos“

Rajono laikraštis „Rokiškio sirena“: „Jaunieji šauliai atstatė laisvės kovotojų bunkerį“. Straips-

nyje rašoma apie Rokiškio 9-osios kuopos jaunimo savanorišką veiklą Plunksnočių miške atstatytą žeminę.

Laikraštis „Utenos apskrities žinios“: „Ištvermės stovykla“ rašoma apie stovyklą, jaunųjų šaulių stovyklą, vykusią Vyžuonose

Laikraštis „Alytaus naujienos“: „Šulių 1-osios rinktinės vadas Skirmantas Valatkevičius: „Daugumos garbaus amžiaus žmonių įsitikinimas, kad jie jaunystėje buvo didesni patriotai negu dabartinis jaunimas, yra klaidingas“.

http://vpoltave.info/post/37367-poltavski-di-ti-privezli-vrazhennja-z-litvi: „Полтавські діти привезли враження з Литви“

http://wpad.birzai.skrastas.lt: „Įamžino paskutinių partizanų žūtį vietą“ rašoma apie Joniškio atskirojo būrio šaulių prasmingą veiklą.

Joniškio rajono laikraštis „Sidabrė“: „Kitamet bendraminčių tikisi sulaukti daugiau“. Straipsnyje rašoma apie Joniškio 3-iojo atskirojo būrio šaulių dalyvavimą ir pagalbą organizuojant piligriminį žygį Kryžių kalnas – Tytuvėnai.

„Partizanų žūtį primins akmuo“.

„Ordinas grįžo namo“ rašoma apie Joniškio atskirojo būrio šaulio – garbės kraštotyrininko Karolio Algio Bačionio prasmingą veiklą.

Panevėžio krašto savaitraštis „Panevėžio balsas“: „Kelią diktuoja vertybių švyturys“ rašoma apie LŠS vadą ats. plk. lt. Liudą Gumbiną.

„Žinių radijas“, www.delfi.lt: „Gimnazijoje – jaunųjų šaulių klasė“ informuojama apie jaunųjų šaulių klasę Alytaus „Putinų“ gimnazijoje.

Laikraštis „Joniškio dienos“: „Iš Prezidentės rankų gautas Vytauto Didžiojo ordino Karininko kryžius bus saugomas Joniškio muziejuje“ rašoma apie Joniškio atskirojo būrio šaulio – garbės kraštotyrininko Karolio Algio Bačionio ir Joniškio garbės piliečio, režisieriaus, dirigento Povilo Mataičio organizuotą renginį.

Jurbarko rajono laikraštis „Šviesa“: „Varde užkoduotas kovingumas atvedė į sporto salę“ rašoma apie LDK Kęstučio šaulių 7-osios rinktinės jaunąjį šaulį Arijų Budrį.

UŽJAUČIAME

Mirus LŠS įkūrėjo Mato Šalčiaus dukrai, šaulei RAMINTAI ŠALČIŪTEI, nuoširdžią užuojautą reiškia me giminėms ir artimiesiems.

LŠS vadovybė

Mirus šauliui PETRUI PIMPEI, nuoširdžiai užjaučiame žmoną bei vaikus

Plk. P. Saladžiaus šaulių 9-osios rinktinės šauliai

Mirus šauliui SIGITUI JARMALAI, reiškia me nuoširdžią užuojautą šeimai ir artimiesiems.

Karininko Antano Juozapavičiaus šaulių 1-osios rinktinės

Adolfo Ramanausko – Vanačo 4-osios kuopos šauliai

Mirus mylimam Tėveliui, reiškia me užuojautą Šaulių kovinių būrių 3-iosios kuopos šauliui Alvydui Zajarskiui.

Gen. Povilo Plechavičiaus šaulių 6-osios rinktinės vadas,

Šaulių kovinių būrių 3-iosios kuopos vadas ir šauliai

Mirus žmonai, nuoširdžią užuojautą reiškia me Radviliškio 1-osios kuopos šauliui Juozui Vismantui.

Gen. Povilo Plechavičiaus šaulių 6-osios rinktinės vadas,

Radviliškio 1-osios kuopos vadas ir šauliai

Dėl Tėvelio mirties Trakų kuopos šauliui Nerijui Jakubauskiui ir jo artimiesiems reiškia me nuoširdžią užuojautą.

Karaliaus Mindaugo šaulių 10 rinktinės

Trakų šaulių 6-osios kuopos vadas ir kuopos šauliai

Skaudžią netekties ir liūdesio valandą nuoširdžiai užjaučiame LŠS išeivijoje jūrų šaulių kuopos „Baltija“ šaulė Albiną Stanulį dėl vyro Vyto Stanulio mirties.

Jūrų šaulių kuopos „Baltija“ šauliai

Mirus mylimai Mamytei, nuoširdžią užuojautą reiškia me „Vilniaus“ šaulių kuopos šauliui Alvydui Augustinui Jegelevičiui.

Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės vadas,

„Vilniaus“ šaulių kuopos vadas ir šauliai

Sajungos vado įsakymais II laipsnio Šaulių sąjungos pažymėjimo ženklą „Už nuopelnus Šaulių sąjungai“ apdovanotas Vakarų (jūros) šaulių 3-osios rinktinės vadas Arvydas Daukantas.

Sajungos vado įsakymais III laipsnio Šaulių sąjungos pažymėjimo ženklą „Už nuopelnus Šaulių sąjungai“ apdovanoti:

LDK Kęstučio šaulių 7-osios rinktinės Jurbarko Petro Paulaičio šaulių 1-osios kuopos 2 būrio vadas **Kęstutis Sutkus**, LDK Kęstučio šaulių 7-osios rinktinės Jurbarko Petro Paulaičio šaulių 1-osios kuopos 1-ojo būrio 1-ojo skyriaus skyrininkas Jonas Vitas Jakštas, Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės Vilniaus „Geležinio vilko“ šaulių kuopos šaulys Linas Bušauskas, Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės Vilniaus „Geležinio vilko“ šaulių kuopos šaulys Aurimas Morkūnas, Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės Vilniaus „Geležinio vilko“ šaulių kuopos šaulys Jonas Justas Butkevičius, Suvalkijos šaulių 4-osios rinktinės Vilkaviškio P. Karužos šaulių 6-osios kuopos būrininkė Vida Augustaitienė, Suvalkijos šaulių 4-osios rinktinės Šakių šaulių 5-osios kuopos šaulys Antanas Ramutis Stanaitis, Suvalkijos šaulių 4-osios rinktinės Pilviškių šaulių 4-osios kuopos būrininkas Rimgaudas Ambrasas, Lietuvos šaulių sąjungos ir Lietuvos šaulių sąjungos išeivijoje rėmėjas Algis Kazlauskas, Lietuvos šaulių sąjungos atstovė spaudai, Baltijos kuopos šaulė Irena Šalavijienė, Lietuvos šaulių sąjungos išeivijoje Lietuvos Karaliaus Mindaugo–Neringos kuopos vadė Dana Urbonavičienė, Lietuvos šaulių sąjungos išeivijoje kapelionas kunigas Jaunius Kelpša.

Sajungos vado įsakymais Lietuvos šaulių sąjungos vado padėkos įteiktos:

UAB „Agro Linija“ vadovui Ronaldui Bilskiui, Žemaitijos šaulių 8-osios rinktinės Alsėdžių 6-osios kuopos jaunajai šaulei Ivetai Silkauskaitei, Žemaitijos šaulių 8-osios rinktinės Rietavo 3-osios kuopos vadui Pranui Liutkui, Žemaitijos šaulių 8-osios rinktinės Mažeikių 1-osios kuopos grandies vadei Gabrielei Paulauskaitei, A. Smetonos šaulių 5-osios rinktinės Kudirkos Naumiesčio šaulių 10-osios kuopos šaulei Anastazijai Vasilčikienei, A. Smetonos šaulių 5-osios rinktinės Kudirkos Naumiesčio šaulių 10-osios kuopos šaulei Janei Okunienei, A. Smetonos šaulių 5-osios rinktinės Marijampolės šaulių 3-iosios kuopos šauliui Vytautui Skrinskui, Alfonso Smetonos šaulių 5-osios rinktinės Panevėžio 3-iosios kuopos šauliui Gendručiui Mozūriui, Lietuvos šaulių sąjungos ir Lietuvos šaulių sąjungos išeivijoje garbės šauliui Klemensui Stravinskui, Lietuvos šaulių sąjungos išeivijoje vado pavaduotojui, Detroito „Švyturio“ kuopos šauliui Linui Orentui, Lietuvos šaulių sąjungos išeivijoje Detroito „Švyturio“ kuopos šauliui Jonui Šostakui, Lietuvos šaulių sąjungos išeivijoje Čikagos Vytauto Didžiojo rinktinės vadui Linui Marganavičiui, Lietuvos šaulių sąjungos išeivijoje Detroito „Švyturio“ kuopos vadui Andriui Viskantui, Lietuvos šaulių sąjungos išeivijoje Čika-

gos gen. T. Daukanto kuopos vadui Sigitui Savickui, Lietuvos šaulių sąjungos išeivijoje Čikagos gen. T. Daukanto kuopos šauliui Vincui Zinkui, Lietuvos šaulių sąjungos išeivijoje Čikagos Vytauto Didžiojo rinktinės šaulei Zitai Bagdžiuvienei, Lietuvos šaulių sąjungos išeivijoje Čikagos Baltijos kuopos vadui Rimui Šalaviejui, Lietuvos šaulių sąjungos išeivijoje Cicero Klaipėdos kuopos vadui Giedriui Bikulčiui, Lietuvos šaulių sąjungos išeivijoje Toronto VI. Pūtvio kuopos vadui Vytautui Pečiuliui, Lietuvos šaulių sąjungos išeivijoje Čikagos Vytauto Didžiojo rinktinės šauliui Antanui Vyčiui, JAV Lietuvių bendruomenės narei, dr. J. Basanavičiaus premijos laureatei Marijai Remienei, Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės atskirojo kovinių šaulių (sargų) būrio sargui Raimondui Grabauskui, Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės atskirojo kovinių šaulių (sargų) būrio sargui. Aivarui Jankauskui, Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės atskirojo kovinių šaulių (sargų) būrio sargui Eimantui Jankauskui.

Sajungos vado įsakymais Lietuvos šaulių sąjungos vado daiktinė dovana įteikta Žemaitijos šaulių 8-osios rinktinės Mažeikių 1-osios kuopos vadui Pranui Trakiniui.

Bendradarbiavimo sutartys:

LŠS ir Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos bendradarbiavimo sutartis

LŠS, Lietuvos skautijos ir Ateitininkų federacijos bendradarbiavimo sutartis

LŠS, LK Krašto apsaugos savanorių pajėgų Dainavos apygardos 1-osios rinktinės, LK Didžiosios kunigaikštienės Birutės ulonų bataliono, Alytaus rajono savivaldybės bendradarbiavimo sutartis

LŠS, LK Krašto apsaugos savanorių pajėgų Dainavos apygardos 1-osios rinktinės, Lazdijų rajono savivaldybės bendradarbiavimo sutartis

DĖKOJAME

Jungtinių Amerikos Valstijų lietuvių bendruomenės veikėjai, dr. J. Basanavičiaus premijos laureatei p. Marijai Remienei už 500 JAV dolerių auką skirtą pažintinio tako Daugėliškių miške Prisikėlimo apygardos partizanų vadavietės prieigose tvarkymui.

SVEIKINAME

Šaulį, LŠS atkūrėją, parlamento gynėją **GENDRU-
TĮ MOZŪRĄ** 75-ojo gimtadienio ir 50-ųjų šauliškos
šeimos sukūrimo metinių proga.

A. Smetonos šaulių 5-osios rinktinės vadas ir šauliai

Šaulius **BRONIŲ JASIUKAITĮ IR KAZI-
MIERĄ KALENDĄ** 75 ojo gimtadienio proga. Lin-
kime stiprios sveikatos, neišsenkamos energijos šau-
liškame kelyje ir stiprybės tarnaujant Tėvynei.

Vytauto Dydžiojo šaulių 2-osios rinktinės

Kėdainių P. Lukšio 5-osios kuopos šauliai

Marijampolės šaulių 3-iosios kuopos šaulę **LINĄ
LEONAVIČIENĘ** 70-mečio proga. Linkime geros
sveikatos ir šauliškos sėkmės.

Suvalkijos šaulių 4-osios rinktinės šauliai

Šaulį **GINTAUTĄ MIELIAUSKĄ** 70-ojo jublie-
jaus proga. Linkime stiprios sveikatos, ilgų bei pras-
mingų gyvenimo metų, ištvermės bei dvasios stipry-
bės tarnaujant Lietuvos šaulių sąjungai ir Tėvynei.

Suvalkijos šaulių 4-osios rinktinės

Vilkaviškio P. Karužos šaulių 6-osios kuopos vadas ir šauliai

Šaulį **PRANĄ STRUMYLĄ** 60-ojo jubiliejaus pro-
ga. Linkime stiprios sveikatos ir neišsenkamos ener-
gijos tarnaujant Tėvynei.

Plk. Prano Saladžiaus šaulių 9-osios rinktinės

Anykščių Dariaus ir Girėno 1-os kuopos šauliai

Jurbarko P. Paulaičio 1-osios kuopos šaulį **GIN-
TAUTĄ DULAITĮ** 55-ojo gimtadienio proga. Linki-
me niekados nepristigti noro, idėjų bei entuziazmo
žengiant šaulišku keliu.

LDK Kęstučio šaulių 7-osios rinktinės šauliai

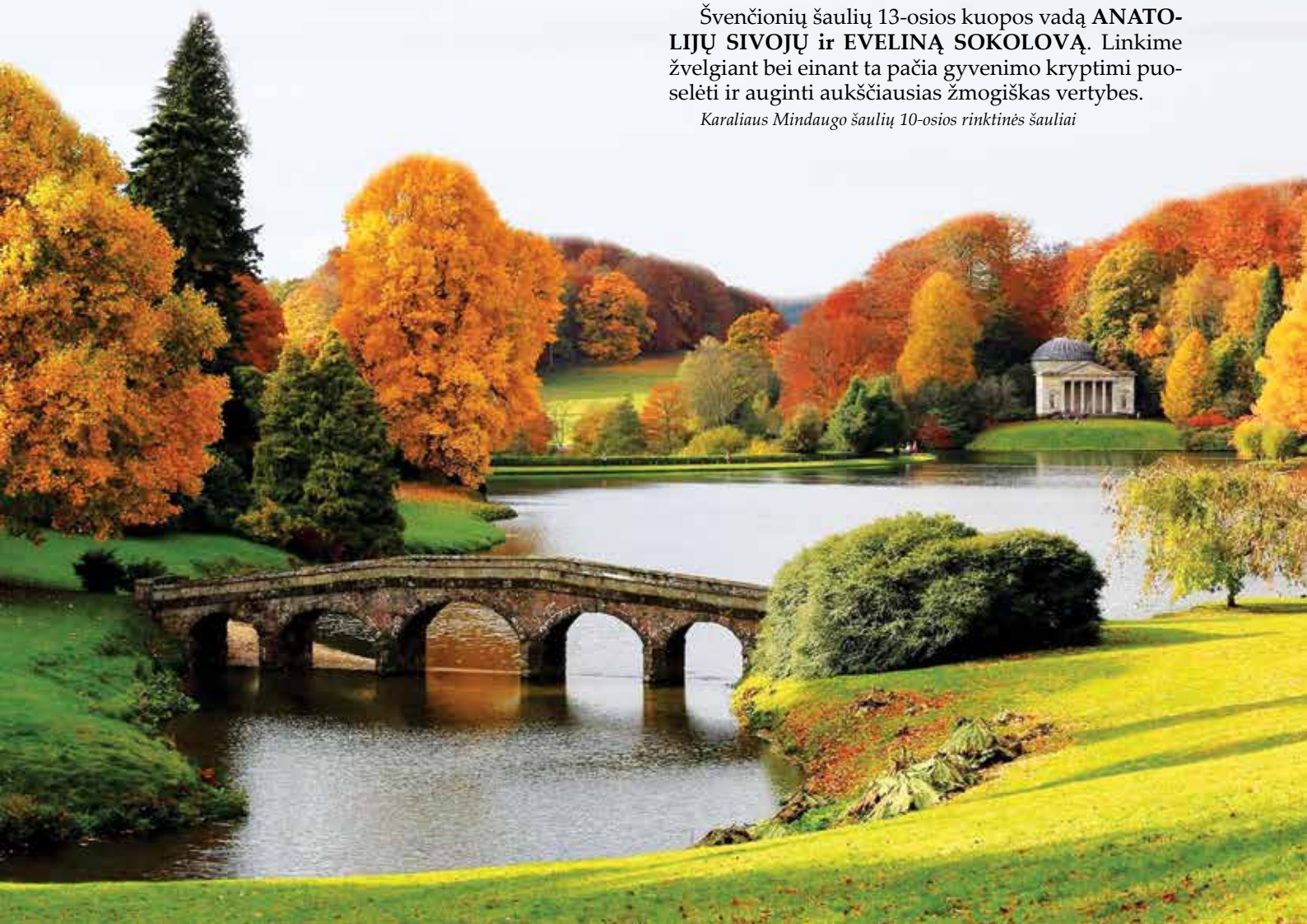
Šaulišką šeimą sukūrusius:

Suvalkijos šaulių 4-osios rinktinės šaulį, LŠS Cen-
tro valdybos narį **EDGARĄ DIRŽIŲ** ir **BIRUTĘ VĖ-
BRAITĘ**.

Alfonso Smetonos šaulių 5-osios rinktinės Biržų
1-osios kuopos šaulius **DOMINYKĄ BALTAITĘ**
ir **AUDRIŲ TRIBĄ**. Santarvės ir meilės linki Biržų
1-osios kuopos šauliai

Švenčionių šaulių 13-osios kuopos vadą **ANATO-
LIJŲ SIVOJŲ** ir **EVELINĄ SOKOLOVĄ**. Linkime
žvelgiant bei einant ta pačia gyvenimo kryptimi puo-
selėti ir auginti aukščiausias žmogiškas vertybes.

Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės šauliai

Kaina 1,59 €

